

ΚΥΠΡΙΑΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΠΡΟΛΗΨΗΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΑΠΟΒΛΗΤΩΝ 2015 – 2021

**ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΓΕΩΡΓΙΑΣ, ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ
ΤΜΗΜΑ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ**

23 Οκτωβρίου, 2015

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Το παρόν Πρόγραμμα Πρόληψης Δημιουργίας Αποβλήτων, «Πρόγραμμα», αποτελεί απαίτηση του άρθρου 29 της Ευρωπαϊκής Οδηγίας 2008/98 για τα απόβλητα σύμφωνα με την οποία κάθε κράτος μέλος πρέπει να εκπονήσει Προγράμματα Πρόληψης Δημιουργίας Αποβλήτων μέχρι τις 12 Δεκεμβρίου του 2013.

Για τους σκοπούς του Προγράμματος ως Πρόληψη νοείται ο ορισμός που δίνεται στον περί Αποβλήτων Νόμο δηλαδή: «Πρόληψη (Διάγραμμα 1) σημαίνει τα μέτρα, τα οποία λαμβάνονται πριν μια ουσία, υλικό ή προϊόν καταστούν απόβλητα και τα οποία μειώνουν (α) την ποσότητα των αποβλήτων, μέσω επαναχρησιμοποίησης ή παράτασης της διάρκειας ζωής τους, (β) τις αρνητικές επιπτώσεις των παραγόμενων αποβλήτων στο περιβάλλον και την ανθρώπινη υγεία, ή (γ) την περιεκτικότητα των υλικών και προϊόντων σε επικίνδυνες ουσίες».

Διάγραμμα 1: ορισμός πρόληψης δημιουργίας αποβλήτων

Στο Πρόγραμμα καθορίζονται ο σκοπός, στόχοι, τα ρεύματα αποβλήτων στα οποία θα εφαρμοστούν τα προγράμματα πρόληψης καθώς και οι δράσεις μέσω των οποίων θα επιτευχθούν πρόληψη της δημιουργίας αποβλήτων. Επιπλέον, καθορίζονται εργαλεία ελέγχου και παρακολούθησης του προγράμματος ώστε να αξιολογηθεί η απόδοση των εφαρμοζόμενων μέτρων.

Σκοπός/Στόχοι Προγράμματος: ο σκοπός του προγράμματος είναι η αποσύνδεση της σχέσης μεταξύ οικονομικής ανάπτυξης και περιβαλλοντικών επιπτώσεων που συνδέονται με την παραγωγή αποβλήτων.

Για την επίτευξη του πιο πάνω σκοπού στο Πρόγραμμα έχουν τεθεί οι ακόλουθοι ποιοτικοί στόχοι:

- αλλαγή καταναλωτικών συνηθειών που σχετίζονται με την παραγωγή αποβλήτων
- μείωση παραγωγής σε συγκεκριμένα ρεύματα αποβλήτων (μέσω της μείωσης οργανικών αποβλήτων από την ταφή, και της μείωση της παραγωγής επικίνδυνων δημοτικών αποβλήτων
- προώθηση της επαναχρησιμοποίησης

Πεδίο Εφαρμογής του Προγράμματος: Το πεδίο εφαρμογής των μέτρων του Προγράμματος εστιάζεται στα ακόλουθα ρεύματα αποβλήτων και τομείς:

Απόβλητα

- τα οργανικά (πράσινα απόβλητα, τροφικά απόβλητα)
- το χαρτί, χαρτόνι και προϊόντα χαρτιού
- το πλαστικό μπουκάλι
- την πλαστική σακούλα
- τα πλαστικά παιχνίδια
- του ηλεκτρικού και ηλεκτρονικού εξοπλισμού
- τα επικίνδυνα οικιακά απόβλητα
- τα ρούχα και υφάσματα
- τα ογκώδη απόβλητα (π.χ. έπιπλα)
- εκσκαφών, κατασκευών και κατεδαφίσεων

Τομείς

- νοικοκυριά
- δημόσιος τομέας,
- γεωργικός τομέας,
- τουριστικός τομέας,
- οικοδομικός τομέας,
- ιδιωτικός/ επιχειρήσεις, οργανισμοί

Προτεινόμενα Μέτρα: Τα μέτρα του Προγράμματος διακρίνονται σε μέτρα νομοθετικού πλαισίου, ενημέρωσης/ευαισθητοποίησης και κατάρτισης σε θέματα πρόληψης δημιουργίας αποβλήτων και οικονομικά εργαλεία και κίνητρα.

(α) Τα **νομοθετικά μέτρα** συμβάλουν στην υποστήριξη των υπόλοιπων μέτρων και περιλαμβάνουν:

- ✚ Υποχρεωτική χωριστή συλλογή οργανικών αποβλήτων και αποβλήτων πλαστικού, χαρτιού
- ✚ Εφαρμογή τέλους ταφής σε χώρους υγειονομικής ταφής που σταδιακά να αυξάνεται
- ✚ Εφαρμογή της διευρυμένης ευθύνης του παραγωγού για το χαρτί πέραν της συσκευασίας
- ✚ Λήψη μέτρων μείωσης πλαστικών μέσων μεταφοράς αγαθών (π.χ. τέλη στις πλαστικές σακούλες)

(β) Τα **μέτρα ενημέρωσης / ευαισθητοποίησης και κατάρτισης** συμβάλλουν κυρίως στην αλλαγή καταναλωτικών συνηθειών που σχετίζονται με την παραγωγή αποβλήτων και την κατάρτιση των πολιτών και των μεγάλων παραγωγών σε μια διαφορετική προσέγγιση σε ότι αφορά την διαχείριση των αποβλήτων, τονίζοντας την αξία τους ως πόρων. Τα μέτρα αυτά περιλαμβάνουν:

I. Απευθείας επαφή με πολίτη μέσω:

- Ενημέρωσης από πόρτα σε πόρτα
- Πολιτιστικές εκδηλώσεις με επίκεντρο το εκάστοτε πρόγραμμα (πρόληψη, μείωση, επαναχρησιμοποίηση, κομποστοποίηση, ανακύκλωση κ.λπ.)
- Διαγωνισμοί μεταξύ μαθητών ή άλλων κατοίκων και ομάδων της περιοχής, ή μεταξύ περιοχών και δήμων για τον καλύτερο ανακύκλωση, το καλύτερο σλόγκαν κ.λπ.
- Αφίσες σε εμφανείς, ειδικούς χώρους
- Ενημερωτικά φυλλάδια για τις ανάγκες, τις επιτυχίες και τα αποτελέσματα του προγράμματος
- Εδραίωσης γραμμής επικοινωνίας (μέσω διαδικτύου ή/και τηλεφώνου) με την οποία να παρέχεται καθοδήγηση στους πολίτες για θέματα πρόληψης δημιουργίας αποβλήτων

II. Μέσα μαζικής ενημέρωσης με:

- Συχνά δελτία τύπου με τις εξελίξεις του προγράμματος
- Συχνά άρθρα για τον έντυπο και ψηφιακό τύπο
- Συχνές συνεντεύξεις και συζητήσεις με τους εμπλεκόμενους στο πρόγραμμα (επιστήμονες που εμπλέκονται, τοπικές αρχές κ.λπ.) στην τηλεόραση και το ραδιόφωνο
- Ρεπορτάζ και ντοκιμαντέρ - εκπομπές ενημέρωσης σχετικές με την πρόληψη, επαναχρησιμοποίηση (τηλεόραση και ραδιόφωνο)
- Σποτ και διαφημίσεις στα τοπικά ΜΜΕ (τηλεόραση και ραδιόφωνο)

III. Άλλα μέσα με:

- Χρήση τεχνολογίας
- Μέσα κοινωνικής δικτύωσης (Facebook, twitter, κλπ)
- Ηλεκτρονικό ταχυδρομείο
- Blogs

(γ) Τα μέτρα που αφορούν σε οικονομικά εργαλεία και κίνητρα:

- το φόρος/πληρωμή ποσού για την είσοδο σε χώρους υγειονομικής ταφής και μονάδες ανάκτησης ενέργειας, πρόστιμα για τη μη συμμόρφωση με τη νομοθεσία, τέλος παραγωγής αποβλήτων (σε συστήματα πληρώνω όσο πετάω), αναμένεται να ενισχύσουν την εμπλοκή και συμμετοχή των τοπικών αρχών, του κοινού και άλλων εμπλεκόμενων φορέων όσον αφορά τη συμβολή τους στην προώθηση της μείωσης δημιουργίας αποβλήτων, την εφαρμογή οικιακής κομποστοποίησης, τη συμμετοχή σε προγράμματα χωριστής συλλογής και της περαιτέρω διαχείρισης των αποβλήτων προκειμένου αυτά να χρησιμοποιηθούν στον βέλτιστο βαθμό ως πόροι.
- οικονομικές ενισχύσεις και εργαλεία για την προώθηση δράσεων πρόληψης δημιουργίας δημοτικών αποβλήτων, χωριστής συλλογής του ανακυκλώσιμου και του οργανικού κλάσματος των δημοτικών αποβλήτων, αξιοποίησης ανακυκλώσιμων υλικών εντός της Δημοκρατίας, προκειμένου να ελαχιστοποιηθεί το ποσοστό διάθεσης των δημοτικών αποβλήτων σε χώρους υγειονομικής ταφής.

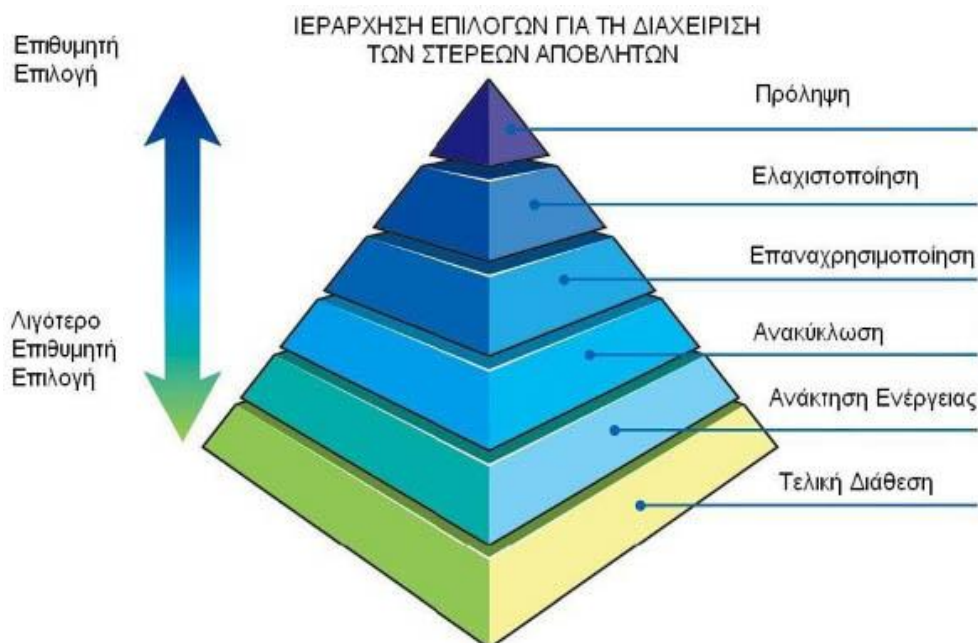
ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ.....	I
1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	1
2. ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΕΣ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ ΠΡΟΛΗΨΗΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑΣ ΑΠΟΒΛΗΤΩΝ ΣΕ ΕΘΝΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ.....	2
2.1. ΠΡΑΣΙΝΕΣ ΔΗΜΟΣΙΕΣ ΣΥΜΒΑΣΕΙΣ	2
2.2. ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΑ ΚΕΝΤΡΑ ΕΠΙΣΚΕΥΗΣ ΚΑΙ ΣΥΝΤΗΡΗΣΗΣ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ.....	6
2.3. E-PROCUREMENT – ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΣΥΝΑΨΗΣ ΣΥΜΒΑΣΕΩΝ (E-PS).....	7
2.4. ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ ΠΡΟΛΗΨΗΣ ΣΕ ΤΟΠΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ	7
2.5. ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΑ ΙΔΡΥΜΑΤΑ	10
2.6. ΕΤΑΙΡΕΙΕΣ / ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΙ	11
2.7. ΎΠΑΡΞΗ ΚΑΙ ΚΑΤΑΝΑΛΩΣΗ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΜΕ ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΟ ΣΗΜΑ ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΙΑΚΗ ΑΓΟΡΑ	14
2.8. ΕΗΜΕΡΩΣΗ ΚΑΙ ΕΥΑΙΣΘΗΤΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥ ΚΟΙΝΟΥ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΛΗΨΗ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑΣ ΑΠΟΒΛΗΤΩΝ.....	22
2.9. ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ	23
3. ΜΕΤΡΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ.....	29
4. ΕΡΓΑΛΕΙΑ ΕΛΕΓΧΟΥ ΚΑΙ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΜΕΤΡΩΝ ΠΡΟΛΗΨΗΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑΣ ΑΠΟΒΛΗΤΩΝ.....	46
4.1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	46
4.2. ΓΕΝΙΚΟΙ ΚΑΝΟΝΕΣ.....	46
4.3. ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΕΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΜΕΤΡΩΝ ΠΡΟΛΗΨΗΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑΣ ΑΠΟΒΛΗΤΩΝ	47
5. ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΟ ΧΡΟΝΟΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ.....	52

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Τα στερεά απόβλητα αποτελούν μια σημαντική αιτία υποβάθμισης του αστικού και φυσικού περιβάλλοντος με τεράστιες οικονομικές και κοινωνικές επιπτώσεις. Η διαχείριση τους είναι ένα θέμα πολύπλοκο με οικονομικές, κοινωνικές και περιβαλλοντικές διαστάσεις. Το μέγεθος του προβλήματος προκύπτει χαρακτηριστικά από τις κοινωνικές αντιδράσεις και συγκρούσεις, που παρουσιάζονται κατά καιρούς σε πολλές περιοχές της χώρας μας. Τα στερεά απόβλητα προκύπτουν από την παραγωγή, τη μεταφορά, την επεξεργασία και την κατανάλωση αγαθών και δημιουργούν κινδύνους για την υγεία του ανθρώπου. Ο παραγωγός, ο έμπορος και ο καταναλωτής οφείλουν να συνεργαστούν για μία ορθολογική ολοκληρωμένη διαχείριση, γιατί αυτή αφενός αποτελεί αναπόσπαστο τμήμα της βιώσιμης ανάπτυξης, αφ' ετέρου ελαχιστοποιεί τις δυσμενείς επιπτώσεις για την κοινωνία και το περιβάλλον. Επιδιώκεται η βέλτιστη αξιοποίηση των υλικών από τα απόβλητα με τη μεγιστοποίηση της ανακύκλωσης και την ανάκτηση ενέργειας.

Πρωταρχικός στόχος κάθε πολιτικής για τα απόβλητα θα πρέπει να είναι η ελαχιστοποίηση των αρνητικών συνεπειών της παραγωγής και της διαχείρισης των αποβλήτων για την ανθρώπινη υγεία και το περιβάλλον. Η πολιτική για τα απόβλητα θα πρέπει επίσης να αποσκοπεί στη μείωση της χρήσης φυσικών πόρων και να προωθεί την πρακτική εφαρμογή της ιεράρχησης των αποβλήτων (Διάγραμμα 3).

Διάγραμμα 3: Ιεράρχηση στη διαχείριση απορριμμάτων

Η πρόληψη είναι το κλειδί της στρατηγικής στη διαχείριση των στερεών αποβλήτων. Η μείωση παραγωγής οδηγεί στη μείωση των τοξικών/επικινδύνων υλικών που περιέχονται στα στερεά απόβλητα. Η μείωση της παραγωγής αποβλήτων συνδέεται με τη βελτίωση των συνθηκών παραγωγής καταναλωτικών αγαθών και την αλλαγή των καταναλωτικών συνηθειών των ανθρώπων.

2. ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΕΣ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ ΠΡΟΛΗΨΗΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑΣ ΑΠΟΒΛΗΤΩΝ ΣΕ ΕΘΝΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ

Στην Κύπρο έχουν εφαρμοστεί και εφαρμόζονται πρακτικές πρόληψης με πολύ καλά αποτελέσματα. Ενδεικτικά παρακάτω αναλύονται και αξιολογούνται οι σημαντικότερες δράσεις πρόληψης δημιουργίας αποβλήτων.

2.1. Πράσινες Δημόσιες Συμβάσεις

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή προωθεί την αγορά πράσινων προϊόντων μέσω της Στρατηγικής για την Αειφόρο Ανάπτυξη, καλώντας τα Κράτη μέλη να συντάξουν και να εφαρμόσουν Σχέδια Δράσης για την προώθηση των Πράσινων Δημόσιων Συμβάσεων. Προκειμένου όλα τα Κράτη μέλη να χρησιμοποιούν κοινά κριτήρια, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δημιούργησε ένα εκπαιδευτικό βοήθημα (μια εργαλειοθήκη) με κοινά κριτήρια/προδιαγραφές Πράσινων Δημόσιων Συμβάσεων για διάφορες ομάδες προϊόντων και υπηρεσιών.

Με τον όρο «Πράσινες Δημόσιες Συμβάσεις (ΠΔΣ)», εννοείται η συμπερίληψη περιβαλλοντικών παραμέτρων κατά τη σύναψη δημόσιων συμβάσεων προμηθειών, υπηρεσιών και έργων, από τις Αναθέτουσες Αρχές που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής των Νόμων περί του Συντονισμού των Διαδικασιών Σύναψης Δημοσίων Συμβάσεων ([N. 11\(I\)/2006](#), [N. 12\(I\)/2006](#)), με στόχο τη μείωση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων και τη διατήρηση της οικονομικής βιωσιμότητας.

Μέσω της πολιτικής της Ε.Ε, επιδιώκεται όπως κατά την αγορά προϊόντων, υπηρεσιών ή κατά την εκτέλεση έργων, οι Αναθέτουσες Αρχές του Δημοσίου και ευρύτερου Δημόσιου Τομέα λαμβάνουν υπόψη τις περιβαλλοντικές τους διαστάσεις για την ελαχιστοποίηση των

περιβαλλοντικών επιπτώσεων από το συνολικό κύκλο ζωής του προϊόντος ή υπηρεσίας, οι οποίες είναι το ίδιο ανταγωνιστικές με τις «συμβατικές» και εξυπηρετούν τον ίδιο σκοπό.

Προκειμένου να μετέχει στην προσπάθεια της Ε.Ε. για προώθηση των Πράσινων Συμβάσεων, η Κύπρος ετοίμασε το πρώτο δικό της Εθνικό Σχέδιο Δράσης με περίοδο εφαρμογής τα έτη 2007-2009, το οποίο και εγκρίθηκε από το Υπουργικό Συμβούλιο τον Μάρτιο του 2007, οπότε και τέθηκε σε εφαρμογή από τη Δημόσια Υπηρεσία. Τον συντονιστικό ρόλο για την εφαρμογή του Σχεδίου Δράσης έχει το Τμήμα Περιβάλλοντος. Στο πρώτο αυτό Σχέδιο Δράσης συμπεριλήφθησαν μέτρα και δράσεις που κάλυπταν αριθμό θεμάτων όπως η βελτίωση της περιβαλλοντικής απόδοσης προμηθειών και εξοπλισμού γραφείου (γραφική ύλη, ηλεκτρονικοί υπολογιστές κλπ). Με την ολοκλήρωση του πρώτου Σχεδίου Δράσης, το Τμήμα Περιβάλλοντος, προχώρησε στην Αναθεώρηση του, εκπονώντας το νέο Σχέδιο δράσης για τις ΠΔΣ. Για την εκπόνηση του Αναθεωρημένου Σχεδίου Δράσης, λήφθηκαν υπόψη οι γνώσεις και οι εμπειρίες που αποκτήθηκαν κατά την εφαρμογή του πρώτου Σχεδίου Δράσης για την τριετία 2007-2009, τα προβλήματα που προέκυψαν, τα στοιχεία από διάφορες έρευνες αγοράς που πραγματοποίησε κατά καιρούς το Τμήμα Περιβάλλοντος, τα στοιχεία από την ανταλλαγή απόψεων με άλλες Αναθέτουσες Αρχές.

Στο αναθεωρημένο αυτό Σχέδιο Δράσης ενσωματώθηκαν και οι νέες κατηγορίες και κριτήρια που εισηγήθηκε η Ε.Ε. μέσα από την Εργαλειοθήκη την οποία ετοίμασε προκειμένου να υποβοηθηθούν τα Κράτη Μέλη. Συμπεριλαμβάνονται επίσης και κατηγορίες προϊόντων τα οποία έχουν ιδιαίτερη σημασία για την Κύπρο, όπως είναι για παράδειγμα οι συσκευές εξοικονόμησης νερού. Το Αναθεωρημένο Σχέδιο Δράσης, έχει ισχύ εφαρμογής τα έτη 2012 – 2014 και βρίσκεται αναρτημένο στην ιστοσελίδα του Τμήματος Περιβάλλοντος.

Στην Κύπρο αρκετές από τις Αρχές Δημόσιου και ευρύτερου Δημόσιου Τομέα βασιζόμενες στο Εθνικό Σχέδιο Δράσης για προώθηση των Πράσινων Δημόσιων Συμβάσεων, ετοίμασαν το δικό τους Σχέδιο Δράσης για προστασία του περιβάλλοντος από τις επιπτώσεις που έχουν οι δραστηριότητες της κάθε Αρχής. Στο Πίνακα 2.1. που ακολουθεί δίνονται ενδεικτικά τα μέτρα που προβλέπονται ή εφαρμόζονται από την CYTA (Αρχή Τηλεπικοινωνιών Κύπρου), την Αρχή Ηλεκτρισμού Κύπρου (ΑΗΚ), το Πανεπιστήμιο Κύπρου, τον Δήμο Στροβόλου και την Υδατοπρομήθεια Λάρνακας (Τα δεδομένα λήφθησαν από τις επίσημες ιστοσελίδες του κάθε οργανισμού).

Πίνακας 2.1.: Μέτρα που εφαρμόζονται στα πλαίσια των Πράσινων Δημόσιων Συμβάσεων.

Οργανισμός	Μέτρα
1. Εξοπλισμός Γραφείου και Προμήθειες	
ΚΥΤΑ	<ul style="list-style-type: none"> • Κάρτες ανανέωσης χρόνου soeasy: Αντικατάσταση πλαστικών με χάρτινες • Πέννες από ανακυκλωμένο χαρτί και πλαστικό • Χρήση χαρτιού περιβαλλοντικά φιλικότερο & ανακυκλωμένο –Μείωση κατανάλωσης
ΑΗΚ	<ul style="list-style-type: none"> • 2011: Κατάργηση αναλυτικών λογαριασμών για υπηρεσίες σταθερής και κινητής τηλεφωνίας –86% ή 29 τόνοι ανά έτος μείωση κατανάλωσης χαρτιού. • Χρήση ανακυκλωμένου χαρτιού (το χαρτί να περιέχει τουλάχιστον 50% ανακυκλωμένου πολτού) • Χρήση ηλεκτρονικού ταχυδρομείου για την εσωτερική αλληλογραφία • Εγκατάσταση συστήματος Document Management (paperless office) • Επιστροφή των άδειων συσκευασιών στους προμηθευτές μας για διαχείριση • Χρήση μελανιών με λιγότερες τοξικές ουσίες • Επαναγέμισμα άδειων συσκευασιών των μελανιών, toner κλπ • Οι ηλεκτρονικοί υπολογιστές να είναι πιστοποιημένοι με EU Flower ή Nordic Swan ή Blue Angel ή Energy Star ή άλλη ισοδύναμη πιστοποίηση
Πανεπιστήμιο Κύπρου	<ul style="list-style-type: none"> • Χρήση ανακυκλώσιμου χαρτιού, φακέλων και πεννών • Οι ηλεκτρονικοί υπολογιστές να είναι όπως EU Flower ή TCO99 ή Nordic Swan ή Blue Angel ή Energy Star ή ισοδύναμο. • Τα μελάνια των εκτυπωτών επιστρέφονται για ανακύκλωση
Δήμος Στροβόλου	<ul style="list-style-type: none"> • Χρήση επαναφορτιζόμενων μπαταριών • Επιστολόχαρτα (A4, 100% ανακυκλωμένο) • Συλλογή και διαχείριση μελανιών και τόνερ • Πληρωμές μέσω διαδικτύου • Ηλεκτρονική αποστολή προσκλήσεων για τις εκδηλώσεις του Δήμου
Υδατοπρομήθεια Λάρνακας	<ul style="list-style-type: none"> • Ηλεκτρονική διαχείριση των παραπόνων από τα Τμήματα και Τομείς του Δήμου • Αγορές φωτοτυπικών μηχανών, συσκευών φαξ, ανακυκλωμένου χαρτιού, μηχανογραφικού εξοπλισμού (ηλεκτρονικούς υπολογιστές, εκτυπωτές κλπ), μελάνια εκτυπωτών, φακέλους, πέννες, μολύβια, μπαταρίες, σακούλια σκυβάλων και ψηφιακούς δίσκους.
2. Ηλεκτρικές συσκευές και προϊόντα	
ΑΗΚ	<ul style="list-style-type: none"> • Χρήση οικονομικών λαμπτήρων • Χρήση αισθητήρων κίνησης για αφή/σβέση του φωτισμού • Τοποθέτηση φωτοκύπτρων για αυτόματη έναρξη/διακοπή του περιμετρικού οδικού φωτισμού και του φωτισμού των κτιριακών εγκαταστάσεων στους Ηλεκτροπαραγωγούς Σταθμούς • Χρήση ζεστού νερού και ατμού που παράγονται στους ηλεκτροπαραγωγούς σταθμούς για τη θέρμανση των εσωτερικών χώρων • Τοποθέτηση ελατηρίων στις πόρτες για αυτόματο κλείσιμο για αποφυγή της απώλειας θέρμανσης-ψύξης
Πανεπιστήμιο Κύπρου	<ul style="list-style-type: none"> • Χρήση οικονομικών λαμπτήρων • Χρήση ενεργειακά αποδοτικότερων ψυγείων, κλιματιστικών, κλπ • Τοποθέτηση ελατηρίων στις πόρτες για να κλείνουν από μόνες τους.
Δήμος Στροβόλου	<ul style="list-style-type: none"> • Ενεργειακά αποδοτικές λάμπες φθορισμού • Τοποθέτηση 25 εξωτερικών φωτιστικών με φωτοβολταϊκά • Τοποθέτηση φωτιστικών τύπου Led στους εσωτερικούς χώρους • Τοποθέτηση αισθητήρων κίνησης για τον φωτισμό
Υδατοπρομήθεια Λάρνακας	<ul style="list-style-type: none"> • Αγορά οικονομικών λαμπτήρων, αγορά λιγότερου ενεργοβόρου ηλεκτρικού εξοπλισμού (ψυγεία, κλιματιστικά κλπ), εγκατάσταση φωτοβολταϊκών στο κτίριο των γραφείων του Συμβουλίου και τοποθέτηση αισθητήρων φωτός/κίνησης σε χώρους του κτιρίου που δεν απαιτείται συνεχής φωτισμός.

Οργανισμός	Μέτρα
3. Ηλεκτρική Ενέργεια ΑΗΚ	<ul style="list-style-type: none"> • Ένταξη του φυσικού αερίου ως νέου καυσίμου στην ηλεκτροπαραγωγή • Αξιοποίηση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας • Εξοικονόμηση και ορθολογική χρήση ενέργειας • Βιοκλιματικός σχεδιασμός κτιρίων και χρήση συστημάτων εξοικονόμησης ενέργειας
Πανεπιστήμιο Κύπρου	<ul style="list-style-type: none"> • Χρήση φωτοβολταϊκών συστημάτων • Εγκατάσταση φωτοβολταϊκών συστημάτων στην οροφή του Πανεπιστημίου • Εγκατάσταση ηλιακών πλαισίων για προθέρμανση των συστημάτων κεντρικής θέρμανσης.
Δήμος Στροβόλου	<ul style="list-style-type: none"> • Εγκατάσταση γεωθερμικών αντλιών θερμότητας για την πλήρη κάλυψη της ζήτησης ενέργειας για θέρμανση και ψύξη • 5 cm πετροβάμβακα για την οροφή. Διπλά τζάμια. Αντικατάσταση του υπάρχοντος μονωτικό υλικό (άργιλος) με αφρό πολουρεθάνης • Στεγανοποίηση και θερμομόνωση πλάκας στο Κτήριο του Καφεστιατορίου του Δημοτικού Πάρκου Ακρόπολης και στα Κτήρια των Δημοτικών Αποθηκών.
4. Προϊόντα, εξοπλισμός και Υπηρεσίες Καθαρισμού ΑΗΚ	<ul style="list-style-type: none"> • Χρήση καθαριστικών που είναι φιλικότερα προς το περιβάλλον (πχ με χαμηλή ή καθόλου περιεκτικότητα σε χλώριο) • Χρήση χαρτιού που να προέρχεται από ανακύκλωση
Πανεπιστήμιο Κύπρου	<ul style="list-style-type: none"> • Χρήση καθαριστικών τα οποία ρυπαίνουν λιγότερο το περιβάλλον γιατί περιέχουν λιγότερο βλαβερές ουσίες. • θα αγοράζονται προϊόντα ανακυκλωμένου χαρτιού τουαλέτας και χαρτιού κουζίνας, νοούμενου ότι θα υπάρχει διαθέσιμο στην αγορά
Υδατοπρομήθεια Λάρνακας	<ul style="list-style-type: none"> • Χρήση καθαριστικών τα οποία ρυπαίνουν λιγότερο το περιβάλλον γιατί περιέχουν λιγότερο βλαβερές ουσίες. • θα αγοράζονται προϊόντα ανακυκλωμένου χαρτιού τουαλέτας και χαρτιού κουζίνας, νοούμενου ότι θα υπάρχει διαθέσιμο στην αγορά.
5. Εξοικονόμηση νερού ΑΗΚ	<ul style="list-style-type: none"> • Δημιουργία συστήματος τριτοβάθμιας βιολογική επεξεργασίας των αστικών λυμάτων και το νερό αυτό να χρησιμοποιείται για άρδευση των κήπων και δασυλλίων των Ηλεκτροπαραγωγών Σταθμών • Τοποθέτηση μηχανισμού 2 στάσεων στα καζανάκια • Εγκατάσταση αισθητήρων για αυτόματη πλήση ουρητηρίων • Χρήση νερού από διατρήσεις για τις ανάγκες των αποχωρητηρίων • Ρύθμιση του μηχανισμού ροής νερού στα καζανάκια των αποχωρητηρίων ούτως ώστε να δέχονται μικρότερη ποσότητα νερού με στόχο την εξοικονόμηση • Τοποθέτηση μετρητών ροής νερού σε όλες τις κύριες παροχές νερού που τροφοδοτούν τα διάφορα κτίρια και καταναλώσεις του σταθμού ούτως ώστε συγκρίνοντας το άθροισμα όλων επί μέρους μετρητών με την ένδειξη του κύριου μετρητή της υδατοπρομήθειας να εντοπίζεται αμέσως η οποιαδήποτε απώλεια νερού και να επιδιορθώνεται γρήγορα η βλάβη.
Πανεπιστήμιο Κύπρου	<ul style="list-style-type: none"> • Αισθητήρες για αυτόματη πλήση στα ουρητήρια • Χρήση καζανιών δύο στάσεων • Βιολογικοί σταθμοί τριτοβάθμιας επεξεργασίας
Υδατοπρομήθεια Λάρνακας	<ul style="list-style-type: none"> • Όλες οι βρύσες που βρίσκονται στα κτίρια του Συμβουλίου (γραφεία και υδατοδεξαμενές) θα αντικατασταθούν από βρύσες ή/και εξαρτήματα εξοικονόμησης νερού.
6. Κτιριακές και Οδικές κατασκευές – Διαχείριση ΛΥΤΑ	<ul style="list-style-type: none"> • Σακούλες σκυβάλων –από ανακυκλωμένα ή βιοαποικοδομήσιμα υλικά

Οργανισμός	Μέτρα
ΑΗΚ	<ul style="list-style-type: none"> • Θα ετοιμαστεί Τεχνική Οδηγία που θα καλύπτει την όλη διαχείριση αποβλήτων • Η τέφρα ήδη συλλέγεται με κατάλληλα συστήματα και μεταφέρεται με ειδικά οχήματα-βυτία στο τσιμεντοποιείο Βασιλικού για χρήση. Εξάλειψη της τέφρας θα επιτευχθεί με την άφιξη και χρήση του φυσικού αερίου σαν καύσιμο και με την αντίστοιχη απαιτούμενη μετατροπή των λεβήτων για να είναι σε θέση να καίνε φυσικό αέριο • Τα υγρά απόβλητα ήδη συλλέγονται σε ειδικές δεξαμενές και μεταφέρονται με βυτιοφόρα στον Ηλεκτροπαραγωγό Σταθμό της Δεκέλειας για επεξεργασία • Τα χημικά απόβλητα ήδη συλλέγονται σε ειδική δεξαμενή ουδετεροποίησης και απορρίπτονται, μετά από την επεξεργασία, στη θάλασσα • Τα στερεά απόβλητα θα συλλέγονται σε ειδικούς χώρους και θα προωθούνται προς επεξεργασία σε εξειδικευμένους αδειούχους οικονομικούς φορείς • Ένα ποσοστό της τάξης του 5% της ποσότητας των πλαστικών σακουλιών που προμηθεύεται η Αρχή να είναι κατασκευασμένα από βιοαποικοδομήσιμα υλικά με στόχο την σταδιακή αύξηση του ποσοστού
Πανεπιστήμιο Κύπρου	<ul style="list-style-type: none"> • Χρήση μπोगιών που είναι φιλικότερες προς το περιβάλλον γιατί περιέχουν λιγότερο επικίνδυνες ουσίες. • Χρήση σύγχρονων υλικών οικοδομής • Χρήση σακουλιών από βιοαποικοδομήσιμα υλικά για την συλλογή σκυβάλων
Υδατοπρομήθεια Λάρνακας	<ul style="list-style-type: none"> • Χρήση μπोगιών που είναι φιλικότερες προς το περιβάλλον γιατί περιέχουν λιγότερο επικίνδυνες ουσίες.
7. Μέσα Μεταφοράς	
CYTA	<ul style="list-style-type: none"> • Χαμηλότερη κατανάλωση καυσίμων & εκπομπές CO₂ • Χρήση 13 Υβριδικών οχημάτων • Άρχισε η εγκατάσταση Συστήματος Τηλεματικής στο στόλο οχημάτων –2012: μείωση στην κατανάλωση καυσίμων ~17% σε σύγκριση με το 2010
ΑΗΚ	<ul style="list-style-type: none"> • Εφαρμογή GPS assisted fleet management system με σκοπό την μείωση στην κατανάλωση των καυσίμων • Σταδιακή αντικατάσταση των παλαιών συμβατικών αυτοκινήτων που χρησιμοποιούνται στους Ηλεκτροπαραγωγούς Σταθμούς και αλλού με μικρά ηλεκτρικά αυτοκίνητα • Περιορισμός στη χρήση υπηρεσιακών αυτοκινήτων για μετακινήσεις του προσωπικού στα διάφορα Γραφεία ή Σταθμούς της Αρχής για συμμετοχή σε ενδοϋπηρεσιακές συναντήσεις με τη χρήση του συστήματος τηλεδιάσκεψης.
Πανεπιστήμιο Κύπρου	<ul style="list-style-type: none"> • Ενδεχόμενο αγοράς οχημάτων με μειωμένη εκπομπή CO₂ • Ενθάρρυνση χρήσης λεωφορείων από το προσωπικό που χρησιμοποιεί οχήματα του Πανεπιστημίου • Πιθανή αγορά υβριδικών οχημάτων • Αγορά ηλεκτροκίνητων οχημάτων
Υδατοπρομήθεια Λάρνακας	<ul style="list-style-type: none"> • Θα αγοράζονται οχήματα με μειωμένες εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα

2.2. Υφιστάμενα Κέντρα Επισκευής και Συντήρησης προϊόντων

Στην Κύπρο υπάρχουν 3 Κέντρα Επισκευής και Συντήρησης προϊόντων στα οποία οδηγούνται προϊόντα / αντικείμενα τα οποία χρήζουν διόρθωσης , επισκευής συντήρησης και τα οποία αφού τύχουν της ανάλογης διαχείρισης δίνονται για επαναχρησιμοποίηση.

2.3. e-Procurement – Ηλεκτρονικό Σύστημα Σύναψης Συμβάσεων (e-Ps)

Το e-PS είναι μια ασφαλής, διαλειτουργική διαδικτυακή εφαρμογή της Δημοκρατίας της Κύπρου, η οποία αποτελεί μια συνολική λύση για την εφαρμογή ηλεκτρονικών διαδικασιών στη διεξαγωγή των διαγωνισμών δημοσίων συμβάσεων στη Κύπρο. Το σύστημα είναι συμβατό με τις διατάξεις της Ευρωπαϊκής και Κυπριακής Νομοθεσίας περί Δημοσίων Συμβάσεων.

Η καινοτόμος αυτή προσπάθεια θεωρείται ως αποτελεσματική πρακτική πρόληψης δημιουργίας αποβλήτων μιας και όλες οι συμβάσεις γίνονται ηλεκτρονικά και δεν απαιτείται η εκτύπωση και η συμπλήρωση των αιτήσεων. Επίσης ηλεκτρονικά και αυτοματοποιημένα γίνεται και η αξιολόγηση των προσφορών που καταθέτονται.

2.4. Πρακτικές Πρόληψης σε Τοπικό Επίπεδο

2.4.1. Δήμος Παραλιμνίου

Ο Δήμος Παραλιμνίου συμμετέχει στο Ευρωπαϊκό Πρόγραμμα ([LIFE](#)) «Ανάπτυξη και Επίδειξη ενός εργαλείου υποστήριξης της πρόληψης αποβλήτων για την Τοπική Αυτοδιοίκηση – Εργαλείο WASP» το οποίο υλοποιείται από το Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο σε συνεργασία με τη Διαδημοτική Επιχείρηση Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων (Δ.Ε.ΔΙ.Σ.Α.), τον Ενιαίο Σύνδεσμο Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων στην Κρήτη (Ε.Σ.Δ.Α.Κ.), την Εταιρεία Περιβαλλοντικών Μελετών (Ε.Π.Ε.Μ.) και την εταιρεία την ENVITECH από την Κύπρο.

Το Ευρωπαϊκό Πρόγραμμα «Εργαλείο WASP» ([Waste Prevention](#)) εφαρμόζεται στην Ελλάδα και την Κύπρο, με κύριους στόχους (<http://wasptool.hua.gr/>):

- να βοηθήσει την Τοπική Αυτοδιοίκηση να επιλέξει και να εφαρμόσει την καταλληλότερη στρατηγική για την Πρόληψη των Αποβλήτων
- να ενημερώσει και να ευαισθητοποιήσει τους πολίτες σχετικά με την ανάγκη και τους τρόπους μείωσης των απορριμμάτων που παράγουν.

Το «Εργαλείο WASP» αναπτύχθηκε για αξιοποιήσει στην Ελλάδα και την Κύπρο, τις εμπειρίες και τις γνώσεις που αποκτήθηκαν κατά την εφαρμογή - στην ΕΕ - επιτυχημένων δραστηριοτήτων για την πρόληψη αποβλήτων.

Σε αυτό το πλαίσιο, οι Δράσεις του έργου αποσκοπούν στην:

α) Ανάπτυξη ενός εργαλείου λήψης αποφάσεων για τα μέτρα πρόληψης αποβλήτων (Εργαλείο WASP).

β) Εφαρμογή του Εργαλείου WASP σε τρεις διαχειριστικές αρχές αποβλήτων σε επίπεδο Τοπικής Αυτοδιοίκησης (δύο στην Ελλάδα και μία στην Κύπρο).

γ) Εφαρμογή, παρακολούθηση και αξιολόγηση των τεσσάρων καταλληλότερων δράσεων πρόληψης αποβλήτων σε κάθε μία από τις συμμετέχουσες τοπικές αρχές.

δ) Επικοινωνία και διάδοση του Εργαλείου WASP και των αποτελεσμάτων του προγράμματος.

Ο Δήμος Παραλιμνίου μέσα από την συμμετοχή του στο πρόγραμμα αυτό έχει ήδη προβεί σε διάφορες πρακτικές για την πρόληψη παραγωγής αποβλήτων με κύριο στόχο να ενημερώσει και να ευαισθητοποιήσει τους Δημότες του. Μια από τις σημαντικότερες δράσεις ήταν η διανομή αριθμού κάρδων οικιακής κομποστοποίησης μαζί με ενημερωτικό δελτίο.

Εξίσου σημαντική είναι και η προσπάθεια για την μείωση των τροφικών αποβλήτων μέσω των διαφόρων δραστηριοτήτων του προγράμματος:

- δημιουργία εκδήλωσης με θέμα «Πράσινη Κουζίνα – Τεχνικές επαναχρησιμοποίησης από περισσεύματα Φαγητών»
- ετοιμασία βιβλίου με παραδοσιακές συνταγές από τρόφιμα που μας περισσεύουν στο ψυγείο
- επισκέψεις στα σχολεία και επίδειξη εύκολων και γρήγορων συνταγών για ετοιμασία φαγητών και γλυκών με περισσεύματα προϊόντων.

Επιπλέον έχει οργανώσει συνέδριο στις 4/10/2012 με παρουσίαση διάφορων θεμάτων όπως «Η επίδραση των μικρομεσαίων επιχειρήσεων στην παραγωγή όγκου αποβλήτων και πρακτικές μείωσης στα πλαίσια της εφαρμογής του έργου WASP-Tool: Το παράδειγμα της ξενοδοχειακής βιομηχανίας, «Πρακτικές Μείωσης Απόβλητων σε Νησιώτικές Περιοχές με την εφαρμογή του έργου WASP-Tool» και «Διαχείριση Αποβλήτων σε Δήμους στην Κύπρο. Υφιστάμενη Κατάσταση και Προοπτικές». Στις 22/11/2012 οργάνωσε εκδήλωση όπου ενημέρωσε τους Διευθυντές και δασκάλους των Δημοτικών Σχολείων και της Μέσης Εκπαίδευσης για πρακτικές μείωσης αποβλήτων που μπορούν να υιοθετήσουν στις δραστηριότητες των Σχολείων τους ενώ στις 11/4/2013 οργάνωσε το πρώτο παιδικό Συνέδριο με θέμα τις πρακτικές μείωσης αποβλήτων όπου έλαβαν μέρος περισσότερα από 400 παιδιά.

2.4.2. Δήμος Αγλαντζιάς

Ο Δήμος Αγλαντζιάς επέλεξε να εφαρμόσει σε πιλοτικό πρόγραμμα το σύστημα «Pay As You Throw –PAYT – Πληρώνω Όσο Πετώ» θεωρώντας ότι είναι ένα δικαιότερο σύστημα για την φορολόγηση των αποβλήτων αφού κάθε νοικοκυριό ή επιχείρηση πληρώνει ανάλογα με την ποσότητα των σκυβάλων που παράγει ενώ ταυτόχρονα δημιουργεί ένα επιπλέον κίνητρο για συμμετοχή στην ανακύκλωση στα νοικοκυριά που δεν συμμετέχουν ενεργά σε αυτή. Το πρόγραμμα εφαρμόζεται σε 600 υποστατικά (12.7% του πληθυσμού του Δήμου) το οποίο αντιπροσωπεύει όλο το πληθυσμό: υψηλά, μεσαία, χαμηλά εισοδήματα, μονοκατοικίες, πολυκατοικίες, φοιτητές.

Οι βασικότεροι στόχοι του PAYT εστιάζονται κυρίως:

- ✓ Στην παρότρυνση των νοικοκυριών να ελαχιστοποιήσουν τα παραγόμενα απόβλητα τα οποία καταλήγουν σε χωματερές ή ΧΥΤΑ, ακολουθώντας την σειρά ιεράρχησης διαχείρισης των αποβλήτων
- ✓ Στην εξισορρόπηση των τελών με δίκαιο τρόπο προς όλους τους πολίτες.

Λειτουργία συστήματος: Σε κάθε κάδο υπάρχει εγκατεστημένος ένας μικροεπεξεργαστής (microchip) ο οποίος συνδέει τον κάδο με κάποια διεύθυνση, στην οποία διαμένει κάποιο φυσικό πρόσωπο. Το σκυβαλοφόρο περιέχει σύστημα ζύγισης και λογισμικό εγκατεστημένο σε αυτό. Στο σύστημα (on board) καταγράφεται το καθαρό βάρος των σκυβάλων, το οποίο προκύπτει από την αφαίρεση του βάρους του κάδου μαζί με τα σκύβαλα και του άδειου κάδου. Μαζί με το βάρος καταγράφεται το άτομο που διαμένει στο ακίνητο, η μέρα και η ώρα αποκομιδής.

Όσο αφορά τις πολυκατοικίες υπάρχουν τρεις εναλλακτικές λύσεις:

- α) Υπάρχει ένας κάδος στην πολυκατοικία.
- β) Δίδεται ένας κάδος σε κάθε διαμέρισμα.
- γ) Ειδικός συμπιεστής ο οποίος ανοίγει με ειδική κάρτα και περιέχει σύστημα ζύγισης.

Με την εφαρμογή του προγράμματος αυξήθηκε το ποσοστό ανακύκλωσης κατά 8% παρά τη γενικότερη μικρή πτώση ανακύκλωσης στην υπόλοιπη δημοτική περιοχή.

2.4.3. Σύμπλεγμα Κοινοτήτων Λυθροδόντα, Αγίας Βαρβάρας, Σιάς, Μαθιάτη, Αναλυόντα, Μαρκί και κέντρα μαζικής εστίασης Δήμου Ιδαλίου

Το Σύμπλεγμα Κοινοτήτων Λυθροδόντα, Αγίας Βαρβάρας, Σιάς, Μαθιάτη, Αναλυόντα, Μαρκί και ορισμένα κέντρα μαζικής εστίασης του Δήμου Ιδαλίου έχουν ενταχθεί στο πιλοτικό πρόγραμμα Ολοκληρωμένης Διαχείρισης Οργανικών Αποβλήτων με συντονιστές την Ένωση Κοινοτήτων Κύπρου και το Τμήμα Περιβάλλοντος. Στόχος του προγράμματος είναι η χωριστή συλλογή των οργανικών αποβλήτων όπως κλαδέματα πάρκων και κήπων, υπολείμματα τροφίμων κουζίνας και εγκαταστάσεων μεταποίησης τροφίμων και η ορθολογική διαχείριση τους προσδίδοντας στους πολίτες που το εφαρμόζουν κοινωνικά, οικονομικά και περιβαλλοντικά οφέλη.

Κατά την εφαρμογή του προγράμματος το Κοινοτικό Συμβούλιο της κάθε περιοχής παρείχε ειδικές βιοδιασπώμενες σακούλες και ειδικό κάδο χωριστής συλλογής των τροφικών αποβλήτων. Τα οργανικά απόβλητα που συλλέγοντας (τροφικά και κλαδέματα) μεταφέροντα για μονάδα επεξεργασία για παραγωγή κομποστ.

2.5. Εκπαιδευτικά Ιδρύματα

2.5.1. Σχολείο Αγίου Αντωνίου

Οι μαθητές και οι καθηγητές του σχολείου του Αγίου Αντωνίου αποφάσισαν να ασχοληθούν με την κομποστοποίηση αποσκοπώντας στην παραγωγή φυτικού λιπάσματος. Βασικός τους στόχος η προστασία του περιβάλλοντος μειώνοντας τα απορρίμματα στις χωματερές, εφόσον όλα τα οργανικά απόβλητα θα χρησιμοποιούνται στον κομποστοποιητή του σχολείου τους. Σχεδίασαν και κατασκεύασαν το χώρο εφαρμογής της κομποστοποίησης και με την χρήση ερωτηματολογίων συνέλεξαν πληροφορίες από όλη την μαθητική κοινότητα του σχολείου για τη κομποστοποίηση.

2.5.2. Δημοτικά Σχολεία του Δήμου Παραλιμνίου

Έλαβαν μέρος στο Α΄ Μαθητικό Περιβαλλοντικό Συνέδριο που διοργανώθηκε στον Δήμο Παραλιμνίου. Στο συνέδριο έγιναν παρουσιάσεις από μαθητές και των τεσσάρων σχολείων του Δήμου, για τις δράσεις που εφαρμόζουν στο σχολείο τους στα πλαίσια της περιβαλλοντικής εκπαίδευσης. Στα πλαίσια του συνεδρίου πέραν των παρουσιάσεων οι μαθητές είχαν χωριστεί σε μικτές ομάδες των 20 ατόμων και συμμετείχαν σε τρεις δράσεις, που είχαν ως στόχο την ενημέρωση και εφαρμογή πρακτικών μείωσης του όγκου αποβλήτων.

Οι δραστηριότητες αυτές περιελάμβαναν: (α) την παρουσίαση του έργου WASP Tool, (β) την παρουσίαση και εκτέλεση συνταγών μαγειρικής με υλικά που περισσεύουν στην κουζίνα και (γ) την ενημέρωση για την σωστή χρήση του οικιακού κάδου κομποστοποίησης.

2.6. Εταιρείες / Οργανισμοί

2.6.1. Πιστοποίηση / Εφαρμογή Περιβαλλοντικών Προγραμμάτων / Οικολογική Σήμανση σε Οργανισμούς/ Εταιρείες

Οργανισμοί και εταιρείες θέλοντας να είναι ένα βήμα μπροστά στην Διαχείριση των Αποβλήτων τους έχουν προβεί σε πιστοποίηση με Συστήματα Περιβαλλοντικής Διαχείρισης (ΣΔΠ). Σκοπός του ΣΔΠ η παροχή ενός ολοκληρωμένου πλαισίου για την καταγραφή, παρακολούθηση και τελικά μείωση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων που συνδέονται με τις δραστηριότητες του κάθε οργανισμού/εταιρείας.

Επίσης αρκετοί είναι και οι οργανισμοί που έχουν βραβευτεί με το Ευρωπαϊκό Οικολογικό Σήμα 'Ecolabel' ή με την Οικολογική Σήμανση – 'Green Key'.

Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι με το Σύστημα Οικολογικής Διαχείρισης και Ελέγχου EMAS έχει πιστοποιηθεί και το Στρατόπεδο του Αντ/γου "Στυλιανού Καλμπουρτζή", στο Δελίκηπο κοντά στη Λάρνακα, το οποίο και αποτελεί το πρώτο 'πράσινο' στρατόπεδο στην Ευρώπη. Συγκεκριμένα, θεσπίστηκε περιβαλλοντικό πρόγραμμα για εξοικονόμηση νερού που περιλαμβάνει παρακολούθηση της κατανάλωσης νερού, για την αντιμετώπιση τυχόν διαρροών, διακοπή άρδευσης κατά τη διάρκεια των βροχοπτώσεων και ενημέρωση των οπλιτών σε θέματα εξοικονόμησης νερού. Επίσης, η λειτουργία βιολογικού σταθμού επεξεργασίας λυμάτων καλύπτει αρδευτικές ανάγκες του στρατοπέδου. Στόχος ήταν να μειωθεί η κατανάλωση νερού κατά 5% μέχρι το 2013, ποσοστό το οποίο ήδη έχει ξεπεραστεί, αφού η μείωση έφθασε μέχρι σήμερα στο 12%.

Σε ότι αφορά στην κατανάλωση ενέργειας τέθηκε στόχος μείωσης της κατανάλωσης ηλεκτρικής ενέργειας κατά 5% μέχρι το 2013, κάτι που και πάλι ξεπεράστηκε, αφού σήμερα η μείωση φθάνει το 30%. Σύμφωνα, με το πρόγραμμα που είχε ετοιμαστεί με σκοπό τη μείωση της ηλεκτρικής ενέργειας, προβλεπόταν η εγκατάσταση φωτοβολταϊκού συστήματος δυναμικότητας 50 kW, εγκατάσταση ηλιακών συλλεκτών για τη θέρμανση του νερού, καθώς και άλλα μέτρα με στόχο την εξοικονόμηση, συμπεριλαμβανομένης και της ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης του προσωπικού.

Όσον αφορά τον τομέα της διαχείρισης των απορριμμάτων στο στρατόπεδο εφαρμόζεται πρόγραμμα ανακύκλωσης του χαρτιού, PMD και αλουμινίου, σε συνεργασία με την Green Dot Κύπρου ενώ ταυτόχρονα έγινε και δένδροφύτευση εξακοσίων δενδρυλλίων το 2010 (Υπουργείο Άμυνας,2013).

2.6.2. Προγράμματα Ανταλλαγής/ Επαναχρησιμοποίησης Προϊόντων

Σημαντικό εργαλείο στην πρόληψη της παραγωγής των αποβλήτων αποτελεί η ανταλλαγή προϊόντων μεταξύ των πολιτών τα οποία για κάποιους θεωρούνται πλέον αχρείαστα ενώ για κάποιους άλλους είναι επιθυμητά. Με τον τρόπο αυτό αντικείμενα που ο κάθε πολίτης θέλει να απαλλαχτεί πιθανώς απορρίπτοντας τα στα απόβλητα μπορούν πλέον να συνεχίσουν τον κύκλο ζωής τους σε ένα άλλο νοικοκυριό.

Εταιρεία Public

Η εταιρεία Public διοργανώνει σε ετήσια βάση Εβδομάδα ανταλλαγής βιβλίων, με την δυνατότητα των επισκεπτών να ανταλλάξουν ένα παλιό τους βιβλίο με ένα άλλο, προσφέροντας το ποσό του ενός ευρώ.

Παζαράκι Ανταλλαγής Προϊόντων Φανερωμένης

Είναι ένα εγχείρημα δημιουργίας και καθιέρωσης ενός δικτύου ανταλλαγής προϊόντων που θα λαμβάνει χώρα στη Πλατεία Φανερωμένης. Μια ευκαιρία ανταλλαγής τροφίμων, ρούχων, βιβλίων, cd μεταξύ των επισκεπτών.

Κοινωνικά Παντοπωλεία

Στην λειτουργία Κοινωνικών Παντοπωλείων έχουν προχωρήσει από αρκετοί Δήμοι και Κοινότητες προσφέροντας τρόφιμα και άλλα είδη πρώτης ανάγκης σε χιλιάδες νοικοκυριά της Κύπρου, σε μια προσπάθεια να απαλύνουν την δεινή οικονομική κατάσταση που αντιμετωπίζουν. Η δράση αυτή πέρα από τον φιλανθρωπικό της χαρακτήρα είναι και μια σημαντική δράση στην πρόληψη δημιουργίας αποβλήτων αφού τα παντοπωλεία πέρα από τα τρόφιμα υπάρχουν είδη ρουχισμού, παπούτσια και άλλα απαραίτητα προϊόντα τα οποία προσφέρονται από τους πολίτες της κάθε περιοχής.

Ανάκυκλος – Περιβαλλοντική

Ο Ανάκυκλος Περιβαλλοντική είναι ένας μη κερδοσκοπικός περιβαλλοντικός οργανισμός, που ιδρύθηκε τον Ιούλιο του 2010, φιλοδοξώντας να συμβάλει ενεργά και δραστήρια στη δημιουργία ενός καθαρού, υγιούς και αειφόρου περιβάλλοντος με την ανακύκλωση ρούχων. Από τον Αύγουστο του 2012, έχει επεκταθεί σε όλους τους δήμους (30) και σε 93 κοινότητες με το σύνολο των κάδων να ανέρχεται στους 258 (<http://www.anakyklos.com/index.php/el/>).

Με την εφαρμογή του προγράμματος από τον Ανάκυκλο, έχει προκύψει σημαντική μείωση του όγκου των σκουπιδιών που καταλήγουν στις χωματερές, με αποτέλεσμα την εξοικονόμηση πόρων και ενέργειας και ουσιαστική συμβολή στη δημιουργία ενός καθαρότερου και υγιεινότερου περιβάλλοντος. Υπολογίζεται ότι κατά τα δύο χρόνια λειτουργίας του προγράμματος, μαζεύτηκαν περίπου 1.9 χιλιάδες τόνοι ρουχισμού.

2.6.3. Η σήμανση προϊόντων και υπηρεσιών

Σε όλα τα στάδια του κύκλου ζωής του ένα προϊόν μπορεί να επηρεάσει το περιβάλλον, λόγω της διαδικασίας παραγωγής του, των υλικών από τα οποία έχει κατασκευαστεί, της συσκευασίας του, της διακίνησης του, της χρήσης του και της τελικής του διάθεσης (απόρριψη). Η φιλικότητα ενός προϊόντος προς το περιβάλλον, λαμβάνοντας υπόψη τον κύκλο ζωής του και διαφόρων αυστηρών κριτηρίων, πιστοποιείται από διάφορους αναγνωρισμένους φορείς (<http://europa.eu/>).

Η υιοθέτηση οικολογικών σημάτων, εντάσσεται στην πολιτική της Αειφόρου Ανάπτυξης και προϋποθέτει τη θέσπιση επιστημονικών κριτηρίων που θα εφαρμόζονται στην διαδικασία παραγωγής των προϊόντων και της παροχής των υπηρεσιών, με σκοπό τη μείωση των αρνητικών επιπτώσεων στο Περιβάλλον, στην Υγεία, στο Κλίμα και στους Φυσικούς Πόρους.

Τα κριτήρια που θεσπίζονται στα προϊόντα και τις υπηρεσίες που φέρουν οικολογικά σήματα, είναι εύκολα, κατανοητά και εύχρηστα και βασίζονται σε επιστημονικά στοιχεία που λαμβάνουν υπόψη τις πλέον πρόσφατες τεχνολογικές εξελίξεις, έχουν δε, ως γνώμονα την αγορά και υπολογίζουν τις σημαντικότερες περιβαλλοντικές επιπτώσεις των προϊόντων λαμβάνοντας υπόψη όλο τον κύκλο της ζωής τους, κατά τα στάδια της παραγωγής, της κατανάλωσης, αλλά και της αποικοδόμησής τους.

Ο Διεθνής Οργανισμός Τυποποίησης (ISO) αναγνωρίζει τρεις τύπους οικολογικής σήμανσης:

- Τα οικολογικά σήματα Τύπου I είναι αυτά που βασίζονται στα κριτήρια ελέγχου τρίτων οργανισμών με βάση την ανάλυση κύκλου ζωής ενός προϊόντος. Τα οικοσήματα

Τύπου I απονέμονται από ανεξάρτητους οργανισμούς σε παραγωγούς και κατασκευαστές που αποδεδειγμένα χρησιμοποιούν πρακτικές και πρώτες ύλες «φιλικές προς το περιβάλλον» με σκοπό τα προϊόντα τους να διαφοροποιηθούν σημαντικά έναντι ανταγωνιστικών προϊόντων στον ίδιο κλάδο.

- Τα οικολογικά σήματα Τύπου II είναι αυτά που αναδεικνύουν τους ισχυρισμούς των κατασκευαστών τους. Για παράδειγμα «κατασκευασμένο κατά 40% από ανακυκλωμένα υλικά».
- Τα οικολογικά σήματα Τύπου III είναι αυτά που παρουσιάζουν εύκολα συγκρίσιμες πληροφορίες βάσει του κύκλου ζωής ενός προϊόντος αλλά δεν προβαίνουν σε ισχυρισμούς έναντι άλλων ανταγωνιστικών προϊόντων.

Η σήμανση των οικολογικών προϊόντων εξελίσσεται σε εθελοντικό πλαίσιο. Δεν υπάρχει νομοθεσία που να επιβάλλει την οικολογική σήμανση.

2.7. Ύπαρξη και κατανάλωση προϊόντων με οικολογικό σήμα στην Κυπριακή Αγορά

2.7.1. Ecolabel

Το οικολογικό σήμα της ΕΕ, γνωστό και ως «Λουλούδι», αποτελεί μέρος του Σχεδίου Δράσης για την Αειφόρο Κατανάλωση και Παραγωγή και τη Βιώσιμη Βιομηχανική Πολιτική που εγκρίθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή στις 16 Ιουλίου 2008 και υιοθετήθηκε το 1992 προκειμένου να ενθαρρυνθούν οι επιχειρήσεις να προωθούν προϊόντα και υπηρεσίες που είναι φιλικές προς το περιβάλλον (Εικόνα 2.7.1).

Εικόνα 2.7.1: Οικολογικό Σήμα Ecolabel

Το κοινοτικό σύστημα απονομής οικολογικού σήματος, αποβλέπει:

- στην προαγωγή των προϊόντων τα οποία έχουν περιορισμένες επιπτώσεις στο περιβάλλον αντί άλλων προϊόντων της αυτής κατηγορίας

- την παροχή στους καταναλωτές επακριβών και επιστημονικώς διασταυρωμένων πληροφοριών και συμβουλών σε ό,τι αφορά τα προϊόντα.

Εξαιρούνται του πεδίου εφαρμογής του κανονισμού: τα τρόφιμα, τα ποτά, τα φαρμακευτικά προϊόντα, τα ιατροτεχνολογικά προϊόντα που ορίζονται στην οδηγία [93/42/ΕΟΚ](#), οι ουσίες ή τα παρασκευάσματα που χαρακτηρίζονται ως επικίνδυνα κατά την έννοια των οδηγιών [67/548/ΕΟΚ](#) και [1999/45/ΕΟΚ](#) , τα προϊόντα που παρασκευάζονται με μεθόδους που ενδέχεται να βλάψουν σημαντικά τον άνθρωπο ή/και το περιβάλλον.

Τα κριτήρια του οικολογικού σήματος ορίζονται ανά κατηγορίες προϊόντων και βασίζονται: α) στις προοπτικές διείσδυσης του προϊόντος στην αγορά, β) στο κατά πόσον είναι εφικτό να πραγματοποιηθούν οι δέουσες τεχνικές και οικονομικές προσαρμογές και γ) στις δυνατότητες βελτίωσης του περιβάλλοντος.

Στην Κύπρο έχουν μέχρι τώρα εξασφαλίσει το Οικολογικό Σήμα της Ε.Ε, [ένα προϊόν καθαρισμού και δύο ξενοδοχειακές μονάδες](#).

Case Study: Sunwing Resorts & Hotel

Ο οργανισμός Sunwing Resorts & Hotel έχοντας αυξημένη περιβαλλοντική συνείδηση προχώρησε σε πιστοποίηση των ξενοδοχείων της με το Ευρωπαϊκό Οικολογικό Σήμα – Ecolabel. Θέτοντας ως στόχους την παροχή υψηλής ποιότητας υπηρεσιών σε ένα καθαρό, ασφαλές και καλά προστατευμένο περιβάλλον, την προσαρμογή υπηρεσιών και προϊόντων της σε νέες επέλεξε την πιστοποίηση των μονάδων της με το Ευρωπαϊκό Λουλούδι λόγω της αναγνωρισιμότητας του, της ευκολίας στην εφαρμογή του αλλά και στο ότι Σηματοδοτεί την καλή περιβαλλοντική απόδοση καθώς προσδίδει προστιθέμενη αξία την ώρα που οι πελάτες επιλέγουν ξενοδοχείο (Μισερής, 2010 / Τμήμα Περιβάλλοντος).

Στην Κύπρο ο Οργανισμός διαθέτει ένα ξενοδοχείο το οποίο έχει πιστοποιηθεί με το Οικολογικό Σήμα το 2005. Στην συνέχεια περιγράφονται οι δράσεις τις οποίες το Ξενοδοχείο εφάρμοσε στα πλαίσια της Περιβαλλοντικής του Διαχείρισης εστιάζοντας σε 4 κύριες παραμέτρους, κατανάλωση ενέργειας, κατανάλωσης νερού, κατάργησης ή περιορισμός στο ελάχιστον επικίνδυνων χημικών, παραγωγής απορριμμάτων.

2.7.2. Blue Angel (Γαλάζιος Άγγελος)

Ο 'Γαλάζιος Άγγελος' δημιουργήθηκε το 1978 στη Γερμανία και είναι το πρώτο οικολογικό σήμα που παρουσιάστηκε στην αγορά. Το σήμα αποτελεί ιδιοκτησία του Γερμανικού υπουργείου Περιβάλλοντος και η διαχείριση- προώθησή του γίνεται από τη Γερμανική Υπηρεσία Περιβάλλοντος και τον εθνικό οργανισμό πιστοποίησης. (πανεπιστήμιο Αιγαίου, Εργαστήριο Διαχείρισης Αποβλήτων, www.aegean.gr/environment/eda/www.blauer-engel.de).

Ο Γαλάζιος Άγγελος έχει απονεμηθεί σε εταιρίες ως επιβράβευση για τη δέσμευση τους στην προστασία του περιβάλλοντος και έχει χρησιμοποιηθεί για την προώθηση των περιβαλλοντικά φιλικών προϊόντων στην αγορά. Το σημαντικότερο κριτήριο για την απονομή του σήματος αποτελεί η κατανάλωση ενέργειας, η οποία θα πρέπει να είναι αισθητά χαμηλότερη από αυτή των συμβατικών προϊόντων.

Το λογότυπο αποτελείται από τα παρακάτω τρία στοιχεία (Εικόνα 2.7.2).

1. Το περιβαλλοντικό σήμα των Ηνωμένων Εθνών σε σχήμα γαλάζιου δακτυλίου με κλαδί δάφνης εσωτερικά και μια φιγούρα με ανοιχτά χέρια στο κέντρο.
2. Το κείμενο περιμετρικά το οποίο περιγράφει τις βασικές περιβαλλοντικές ιδιότητες του προϊόντος που φέρει το σήμα π.χ. ενεργειακά αποδοτικό ή χαμηλής ακουστικής όχλησης
3. Το βασικό πλεονέκτημα του προϊόντος σε σχέση με την προστασία περιβάλλοντος π.χ. εξοικονομεί ενέργεια.

Εικόνα 2.7.2: Γερμανικό Οικολογικό Σήμα Γαλάζιος Άγγελος (Blue Angel)

(για τις χαμηλές εκπομπές ρύπων) (www.blauer-engel.de)

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή για τη σήμανση υιοθέτησε τα πρώτα σήματα Γαλάζιου Αγγέλου για ενεργειακά αποδοτικά προϊόντα στις 28-29 Απριλίου 2009 στο Βερολίνο. Με το σήμα αυτό έχουν βραβευτεί ενεργειακά αποδοτικές και φιλικές προς το περιβάλλον μηχανές εσπρέσο, ηλεκτρικοί βραστήρες, ψυγεία και καταψύκτες, πλυντήρια ρούχων, μικροί φορητοί υπολογιστές, κουζίνες αερίου, πολύπριζα με διακόπτη καθώς και σύνθετα συστήματα θερμομόνωσης.

2.7.3. Nordic Swan (Σκανδιναβικός Κύκνος)

Το οικολογικό σήμα του Νορβηγικού κύκνου εδραιώθηκε το 1989 από τη Νορβηγική Κυβέρνηση (Εικόνα 2.7.3). Αναγνωρίζεται εκτός από τη Νορβηγία στην Σουηδία, την Φιλανδία, την Ισλανδία και τη Δανία. Αν απονεμηθεί σε μία από αυτές τις χώρες σε κάποιο προϊόν τότε ισχύει και στις υπόλοιπες (αφού οι παραγωγοί πληρώσουν τα δικαιώματα του σήματος στις υπόλοιπες χώρες). Η ισχύς του πιστοποιητικού είναι για τρία χρόνια και μετά το πέρας τους οι παραγωγοί πρέπει να κάνουν αίτηση ανανέωσης. Αν τα κριτήρια έχουν γίνει πιο αυστηρά, ή το προϊόν δεν τα πληροί, τότε το δικαίωμα χρήσης του σήματος χάνεται (<http://www.svanen.se/en/>).

Εικόνα 2.7.3: Nordic Swan - Οικολογικό Σήμα Σκανδιναβικών Χωρών

2.7.4. Energy Star (Ενεργειακό Αστέρι)

Το «Ενεργειακό Αστέρι» είναι ένα πρόγραμμα του Υπουργείου Ενέργειας των ΗΠΑ και της Αμερικανικής Υπηρεσίας Προστασίας Περιβάλλοντος ([EPA](#)) (Εικόνα 2.7.4). Σε όλο τον κόσμο ο γραφειακός εξοπλισμός με χαμηλή κατανάλωση ενέργειας επισημαίνεται με αυτή την ετικέτα. Το ευρωπαϊκό πρόγραμμα για το Ενεργειακό Αστέρι εξοπλισμού γραφείου δημιουργήθηκε το 2002, με βάση τη διεθνή συμφωνία μεταξύ της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και της Αμερικανικής Υπηρεσίας Προστασίας Περιβάλλοντος. Στόχος είναι η παρότρυνση των καταναλωτών να αγοράζουν συσκευές με το σήμα, προκειμένου να εξοικονομήσουν χρήματα και ενέργεια, προστατεύοντας συγχρόνως το περιβάλλον.

Το «Ενεργειακό» Αστέρι στην ΕΕ, μέχρι στιγμής, εφαρμόζεται μόνο στον εξοπλισμό γραφείου.

(<http://www.eu-energystar.org/el/index.html> , www.cres.gr/energy)

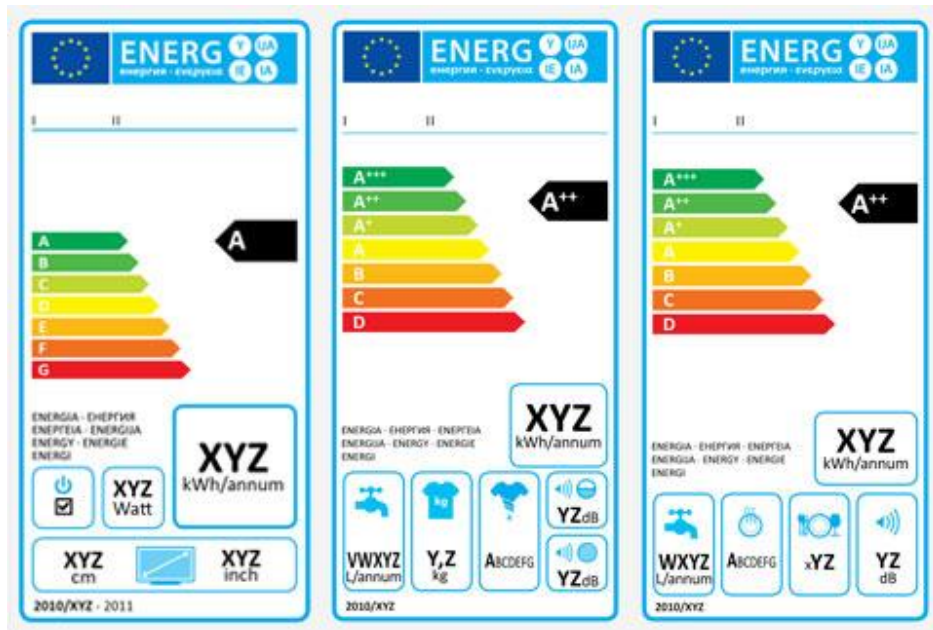
Εικόνα 2.7.4: Energy Star - Ενεργειακό Αστέρι

2.7.5. Ενεργειακή Σήμανση Συσκευών

Η ετικέτα ενεργειακής σήμανσης (Εικόνα 2.7.5) σχεδιάστηκε για να παρέχει στους καταναλωτές ακριβείς, αναγνωρίσιμες και συγκρίσιμες πληροφορίες για την κατανάλωση ενέργειας, τις επιδόσεις άλλα και ουσιώδη χαρακτηριστικά των προϊόντων οικιακής χρήσης. Η ετικέτα είναι ενιαία για όλα τα προϊόντα μιας συγκεκριμένης κατηγορίας. Αυτό επιτρέπει στους καταναλωτές να συγκρίνουν εύκολα τα χαρακτηριστικά των συσκευών μιας κατηγορίας. Είναι υποχρέωση των εμπόρων να αναρτούν την ενεργειακή σήμανση κατά τρόπο ορατό ευανάγνωστο κατά την πώλησή των συνδεδεμένων με την ενέργεια προϊόντων, στους τελικούς χρήστες, σύμφωνα με τις πρόνοιες των Περί της Ένδειξης της Κατανάλωσης Ενέργειας και Λοιπών Πόρων από τα Συνδεδεμένα με την Ενέργεια Προϊόντα Νόμων του 2002-2012, οι οποίοι εναρμονίζουν το εθνικό δίκαιο με την Οδηγία 2010/30/ΕΕ. Αρμόδια αρχή για την εφαρμογή των πιο πάνω Νόμων είναι η Υπηρεσία Ενέργειας του Υπουργείου Ενέργειας, Εμπορίου Βιομηχανίας και Τουρισμού.

Σημειώνεται ότι, η Ενεργειακή Σήμανση είναι υποχρεωτική για όλα τα σημεία πώλησης που διαθέτουν στην αγορά προϊόντα που συνδέονται με την ενέργεια, συνεπώς θα πρέπει να γίνει και η ανάλογη διόρθωση στο λεκτικό στη σελίδα 9 που αναφέρει ότι: 'Η σήμανση των οικολογικών προϊόντων εξελίσσεται σε εθελοντικό πλαίσιο. Δεν υπάρχει νομοθεσία που να επιβάλλει την οικολογική σήμανση.

Εικόνα 2.7.5: Ενεργειακή απόδοση ηλεκτρικών συσκευών

2.7.6. Green Key

Το Green Key είναι ένα οικολογικό σήμα ποιότητας για τουριστικές μονάδες. Είναι εθελοντικό πρόγραμμα το οποίο ξεκίνησε από την Δανία το 1994 και εγκρίθηκε από το Ίδρυμα για την Περιβαλλοντική Εκπαίδευση, γνωστό ως [FEE \(Foundation for Environmental Education\)](http://www.fee.org), μια διεθνή μη κυβερνητική οργάνωση με αποστολή την περιβαλλοντική εκπαίδευση ανα τον κόσμο. Έχει εξαπλωθεί σε 28 χώρες και προωθεί τον αειφόρο τουρισμό (Εικόνα 2.7.6) (<http://www.green-key.org/>).

Εικόνα 2.7.6: Οικολογική Σήμανση Green Key

Η επιβράβευση με το σήμα Green Key προϋποθέτει την τήρηση αριθμού οικολογικών απαιτήσεων, των κριτηρίων δηλαδή του προγράμματος. Τα κριτήρια εστιάζουν στην περιβαλλοντική διαχείριση, τις τεχνικές απαιτήσεις, καθώς και τις πρωτοβουλίες για τη συμμετοχή των επισκεπτών, του προσωπικού και των προμηθευτών σε θέματα περιβαλλοντικής απόδοσης. Μερικές από τις κατηγορίες που καλύπτονται είναι οι εξής: νερό, απόβλητα, ενέργεια, συμμετοχή και ευαισθητοποίηση των επισκεπτών.

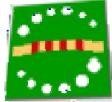

Σήμερα, είναι διαθέσιμα τα κριτήρια για:

- ✚ ξενοδοχεία
- ✚ ξενώνες
- ✚ χώρους κατασκήνωσης (campings)
- ✚ συνεδριακά κέντρα

Η Εθνική Επιτροπή Κύπρου Green Key καταρτίστηκε το 2006 και αποτελείται από εκπροσώπους του Κυπριακού Οργανισμού Τουρισμού, της Υπηρεσίας Περιβάλλοντος, των Ξενοδοχειακών Συνδέσμων ΣΤΕΚ, ΠΑΣΥΞΕ και Louis Group, του ΠΑΣΥΔΙΞΕ και της CYMEPA. Στην Κύπρο βραβευμένα με το σήμα της Green Key είναι 15 ξενοδοχεία και 1 εστιατόριο. Η Κύπρος είναι η δεύτερη χώρα που βραβεύει εστιατόρια.

Στο Πίνακα 2.2. που ακολουθεί παρουσιάζονται τα Οικολογικά Σήματα τα οποία χρησιμοποιούνται από χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης και θεωρούνται λιγότερο διαδεδομένα:

Πίνακας 2.2.: Ευρωπαϊκά Οικολογικά Σήματα (Πηγή: <http://ermis.acci.gr/green>)

A/A	ΟΝΟΜΑΣΙΑ	ΧΩΡΑ	ΣΗΜΑ
1	Environmental friendly label	Κροατία	
2	El Distintiu	Καταλονία- Ισπανία	
3	Milieukeur	Ολλανδία	

A/A	ΟΝΟΜΑΣΙΑ	ΧΩΡΑ	ΣΗΜΑ
4	Umweltzeichen	Αυστρία	
5	NF Environnement	Γαλλία	
6	Environmental Friendly Products	Τσεχία	
7	The Hungarian Eco-label	Ουγγαρία	
8	The Polish Eco-label	Πολωνία	
9	"Forest Stewardship Council - FSC"	Διεθνές Σύμβολο για προϊόντα που προέρχονται από Δάση με Αειφόρο Διαχείριση	

2.7.7. Οικολογικός Σχεδιασμός

Για σκοπούς εναρμόνισης της Κυπριακής Δημοκρατίας με την Οδηγία 2009/125/EK για τη θέσπιση πλαισίου για τον καθορισμό απαιτήσεων οικολογικού σχεδιασμού όσον αφορά τα συνδεδεμένα με την ενέργεια προϊόντα, έχει ψηφιστεί ο Περί καθορισμού Απαιτήσεων Οικολογικού σχεδιασμού προϊόντων που συνδέονται με την ενέργεια Νόμος του 2011 ([N 17\(I\)/2011](#)). Αρμόδια αρχή για την εφαρμογή του Νόμου είναι η Υπηρεσία Ενέργειας του Υπουργείου Ενέργειας, Εμπορίου Βιομηχανίας και Τουρισμού.

Τα συνδεδεμένα με την ενέργεια προϊόντα αντιπροσωπεύουν μεγάλο ποσοστό της κατανάλωσης φυσικών πόρων και ενέργειας στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα. Την ίδια στιγμή τα προϊόντα αυτά, παρουσιάζουν σημαντικές δυνατότητες βελτίωσης, που στόχο έχουν, τον περιορισμό των περιβαλλοντικών επιπτώσεων τους και την επίτευξη εξοικονόμησης ενέργειας μέσω καλύτερου σχεδιασμού, διατηρώντας ταυτόχρονα τις λειτουργικές τους ιδιότητες. Ως Οικολογικός Σχεδιασμός ορίζεται η προληπτική προσέγγιση, που αποσκοπεί στην ένταξη περιβαλλοντικών πτυχών στο σχεδιασμό του προϊόντος με στόχο τη βελτίωση των περιβαλλοντικών επιδόσεων του, καθ' όλη τη διάρκεια του κύκλου ζωής του. Ο Οικολογικός Σχεδιασμός των προϊόντων αποτελεί ζωτικό παράγοντα της κοινοτικής στρατηγικής για την ολοκληρωμένη πολιτική προϊόντων. Η Οδηγία προβλέπει τη θέσπιση απαιτήσεων οποίες πρέπει να πληρούν τα συνδεδεμένα με την ενέργεια προϊόντα, οι οποίες υιοθετούνται υπό τη μορφή κοινοτικών Κανονισμών, προκειμένου τα εν λόγω προϊόντα να διατίθενται στην αγορά ή/και να τίθενται σε λειτουργία. Ο Οικολογικός Σχεδιασμός συμβάλλει στην αειφόρο ανάπτυξη αυξάνοντας την ενεργειακή απόδοση και το επίπεδο προστασίας του περιβάλλοντος, ενώ ταυτόχρονα συνεισφέρει στην ενίσχυση της ασφάλειας του ενεργειακού εφοδιασμού.

2.8. Ενημέρωση και ευαισθητοποίηση του κοινού για την πρόληψη δημιουργίας αποβλήτων

Η διαχείριση των απορριμμάτων αποτελεί, παγκόσμια ένα από τα πλέον επίκαιρα θέματα της καθημερινότητας, το οποίο συχνά αποτελεί σημείο τριβής κοινωνικών και πολιτικών αντιπαράθεσεων. Λόγω της φύσης και της ιδιαιτερότητας του, η επίλυση των περισσότερων προβλημάτων που σχετίζονται με αυτό, απαιτεί τη συνεργασία όλων των ενδιαφερόμενων μερών, τη διαβούλευση πολλών κοινωνικών εταίρων και την ευρύτερη κοινωνική συναίνεση.

Επιπρόσθετα μία από τις βασικές παραμέτρους από τις οποίες εξαρτάται η βιωσιμότητα, η αποτελεσματικότητα και η λειτουργικότητα ενός σχεδίου Πρόληψης Δημιουργίας Αποβλήτων είναι: ο σχεδιασμός, ανάπτυξη και εφαρμογή προγραμμάτων ενημέρωσης, πληροφόρησης και ευαισθητοποίησης του κοινού σε σχέση με την διαχείριση των παραγόμενων οικιακών αποβλήτων. Στόχος των προγραμμάτων αυτών είναι από τη μία πλευρά η εξασφάλιση της συμμετοχής των πολιτών σε προγράμματα διαλογής στην πηγή και ανακύκλωσης ενώ από την άλλη η αποδοχή της ίδρυσης και λειτουργίας εγκαταστάσεων διαχείρισης στην περιοχή τους. Η επίτευξη του στόχου της ενημέρωσης και της ευαισθητοποίησης του κοινού απαιτεί την συνεργασία τοπικών και υπερτοπικών φορέων σύμφωνα με την εθνική περιβαλλοντική πολιτική και περιβαλλοντική νομοθεσία.

Σύμφωνα με το Άρθρο 31 «Συμμετοχή του κοινού» της Οδηγίας 2008/98/ΕΚ, τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης μεριμνούν ώστε οι ενδιαφερόμενοι, οι αρχές και το ευρύ κοινό να έχουν τη δυνατότητα να συμμετέχουν στην εκπόνηση σχεδίων διαχείρισης αποβλήτων και των προγραμμάτων πρόληψης της δημιουργίας αποβλήτων και να έχουν πρόσβαση σε αυτά μετά την εκπόνησή τους, σύμφωνα με την Οδηγία 2003/35/ΕΚ ή, ανάλογα με την περίπτωση την Οδηγία 2001/42/ΕΚ, σχετικά με την εκτίμηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων ορισμένων σχεδίων και προγραμμάτων. Τα κράτη μέλη αναρτούν τα σχετικά σχέδια και προγράμματα σε κατάλληλες ιστοσελίδες στις οποίες έχει πρόσβαση το κοινό.

Η ενημέρωση μπορεί να γίνει μέσα από διάφορες δραστηριότητες όπως:

- Απευθείας πληροφόρηση του κοινού.
- Δελτία τύπου και συνεντεύξεις στα τοπικά / περιφερειακά ΜΜΕ.
- Μετάδοση συνθημάτων για καθαρότερο περιβάλλον, μείωση του όγκου των απορριμμάτων, συμμετοχή σε προγράμματα ανακύκλωσης κλπ στα τοπικά / περιφερειακά ΜΜΕ.
- Συζητήσεις - συνεντεύξεις με σημαίνοντα δημόσια πρόσωπα ή υπεύθυνους συλλόγων /επιμελητηρίων, κ.λπ.
- Συνεργασία με κοινωνικούς φορείς.
- Δράσεις ενημέρωσης ειδικών κοινωνικών ομάδων.
- Επίδειξη σε πάρκα/πλατείες για το πώς γίνεται η ανακύκλωση ή το κομπόστ και η οικιακή κομποστοποίηση.
- Καλλιτεχνικές εκδηλώσεις ή/και εβδομάδες αφιερωμένες σε λιγότερα σκουπίδια ή ανακύκλωση με διανομή έντυπου ενημερωτικού.
- Σφυγμομέτρηση της κοινής γνώμης με επεξεργασμένο ερωτηματολόγιο το οποίο θα απευθύνεται και θα καλύπτει μεγάλο μέρος των πολιτών.
- Σχετικές πληροφορίες στην ιστοσελίδα του κάθε Δήμου.

2.9. Υφιστάμενη κατάσταση στην Κύπρο

2.9.1. Τμήμα Περιβάλλοντος

Το Τμήμα Περιβάλλοντος στην προσπάθεια του για ευαισθητοποίηση του κοινού στο θέμα της ανακύκλωσης και προστασίας του περιβάλλοντος:

- διοργανώνει εκστρατείες ενημέρωσης σε σχολεία και άλλα οργανωμένα σύνολα
- διοργανώνει σχετικές ημερίδες και ενημερωτικές εκδηλώσεις προς το ευρύ κοινό

- εκδίδει [ενημερωτικά έντυπα](#) για σχετικά θέματα
- παρουσιάζει σχετικά θέματα μέσω τηλεοπτικών spot
- παρουσιάζει σχετικά θέματα υπό μορφή κινουμένων σχεδίων
- ενημέρωνει μέσω της ιστοσελίδας του
- συμμετέχει σε σχετικά προγράμματα life

2.9.2. Τμήμα Επιθεώρησης Εργασίας

Το Τμήμα Επιθεώρησης Εργασίας είναι η αρμόδια αρχή για την εφαρμογή του Ευρωπαϊκού Κανονισμού με αρ. 1907/2006 (REACH) για την καταχώριση, την αδειοδότηση, την αξιολόγηση και τους περιορισμούς των Χημικών Προϊόντων. Ο Κανονισμός REACH συμβάλλει στη μείωση των αποβλήτων αφού προβλέπει ιδιαίτερο και πιο ευνοϊκό χειρισμό για τα προϊόντα που προκύπτουν από ανακύκλωση αποβλήτων. Ειδικότερα, σύμφωνα με το άρθρο 2(7)(δ) του Κανονισμού, οι χημικές ουσίες οι οποίες έχουν ανακτηθεί στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα εξαιρούνται από την υποχρέωση καταχώρισης εάν (α) η ίδια χημική ουσία έχει ήδη καταχωρισθεί στον ECHA και, (β) τα Δελτία Δεδομένων Ασφαλείας ή άλλες υποχρεωτικά παρεχόμενες πληροφορίες είναι διαθέσιμες στην εγκατάσταση που πραγματοποιεί την ανάκτηση.

Στην Κύπρο, μέσω της καθοδήγησης του Τμήματος Επιθεώρησης Εργασίας, αρκετές εταιρείες έχουν κάνει χρήση της εν λόγω εξαίρεσης. Χαρακτηριστικά παραδείγματα είναι οι παραγωγικές διαδικασίες ανάκτησης (α) βιοντίζελ από χρησιμοποιημένα τηγανέλαια, (β) λιπάσματα αμμωνιακών αλάτων από κτηνοτροφικά απόβλητα, (γ) άνθρακα (carbon black) από μεταχειρισμένα ελαστικά αυτοκινήτων, (δ) Light Fuel Oil από μεταχειρισμένα μηχανέλαια κ.ά..

2.9.3. Υπουργείο Εσωτερικών

Δράσεις ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης του κοινού για τα θέματα Πρόληψης διενεργεί και το Υπουργείο Εσωτερικών μέσω:

- Ημερίδων για την Διαχείριση Στερεών Αποβλήτων
- Εθνικό Σύστημα Πληροφόρησης αποτελεί ένα μηχανισμό συγκέντρωσης και παροχής στοιχείων για τη διαχείριση των αποβλήτων και γενικότερα των θεμάτων που αποτελούν αρμοδιότητα του Υπουργείου Εσωτερικών. Το Σύστημα αποβλέπει στην ενημέρωση και πληροφόρηση των ιδιοκτητών έργων, των εργοληπτών τεχνικών και

οικοδομικών έργων, ενδιαφερόμενων φορέων, αρχών τοπικής αυτοδιοίκησης, δημόσιων οργανισμών, του κοινού, κ.α., για θέματα που αφορούν τη διαχείριση αποβλήτων από εκσκαφές, κατασκευές και κατεδαφίσεις, των δημοτικών αποβλήτων (οικιακών κλαδεμάτων κλπ) και άλλων κατηγοριών αποβλήτων του Υπουργείου Εσωτερικών.

- Ενημέρωση μέσω της ιστοσελίδας του Υπουργείου Εσωτερικών <http://www.moi.gov.cy>

2.9.4. Υπουργείο Παιδείας

Το Υπουργείο Παιδείας έχει ετοιμάσει Εκπαιδευτικούς Οδηγούς για τα Απορρίμματα τα οποία διατίθενται προς κάθε ενδιαφερόμενο. Το εκπαιδευτικό υλικό απευθύνεται σε μαθητές και καθηγητές και έχει ως πρωταρχικό στόχο την ενημέρωση και ευαισθητοποίηση των αναγνωστών. Το διδακτικό υλικό συνδυάζεται με βιντεοπαρουσιάσεις καθώς και με παιχνίδια μάθησης (<http://www.schools.ac.cy/>

Klimakio / Themata/perivallontiki_ekpaidefsi/aporrimmata.html.

Επίσης σε συνεργασία με την GDC το Υπουργείο Παιδείας έχει ετοιμάσει Διδακτικό υλικό για Εκπαιδευτικούς Δημοτικής Εκπαίδευσης με θέμα «Ορθολογιστική Διαχείριση Απορριμμάτων».

2.9.5. Δήμος Αγλαντζιάς

Στα πλαίσια της εφαρμογής του συστήματος PAYT ο Δήμος Αγλαντζιάς προέβει στις πιο κάτω δράσεις για ενημέρωση των πολιτών:

- ⇒ Προετοιμασία του κοινού πριν την εφαρμογή του
- ⇒ Ετοιμασία λογότυπου και διαφημιστικού υλικού
- ⇒ Πληροφορίες σχετικά με την εφαρμογή και λειτουργία του συστήματος μέσω της ιστοσελίδας του Δήμου Αγλαντζιάς (<http://www.aglantzia.com/>)
- ⇒ Ενημέρωση του κοινού από πόρτα σε πόρτα

2.9.6. Δήμος Παραλιμνίου

Στο πλαίσιο του έργου WASP Tool, ο Δήμος Παραλιμνίου σε συνεργασία με την εταιρεία Envitech έχει διοργανώσει διάφορες δραστηριότητες για την ενημέρωση του κοινού σε θέματα πρόληψης και μείωσης του όγκου αποβλήτων:

- ⇒ Έκδοση Leaflet και διαμονή για τις δράσεις του προγράμματος

- ⇒ Δημοσιοποίηση άρθρων σε παγκύπριες εφημερίδες
- ⇒ Δελτίο Τύπου από την επίσημη ιστοσελίδα του επίτροπου Περιβάλλοντος Κύπρου για τις δράσεις του προγράμματος
- ⇒ Αποστολή ενημερωτικού mail σε όλα τα μέλη του για τις δράσεις του προγράμματος από Κυπριακό Εμπορικό και Βιομηχανικό Επιμελητήριο Κύπρου (Αμμοχώστου) ΚΕΒΕ/ΕΒΕΑ
- ⇒ Ζωντανή εκπομπή σε τοπικό ραδιοφωνικό σταθμό παρουσιάστηκαν οι δράσεις του προγράμματος
- ⇒ Συνέδριο με θέμα «Πρακτικές Μείωσης Όγκου Αποβλήτων σε νησιώτικες Περιοχές». Στο συνέδριο συμμετείχαν μεταξύ άλλων το Λύκειο και Γυμνάσιο Παραλιμνίου το ΧΕΝΙΟΝ HIGH SCHOOL, τα 4 Δημοτικά Σχολεία του Δήμου, οργανωμένα σύνολα, βουλευτές Αμμοχώστου, Εκπαιδευτικοί, Επιστήμονες και επιχειρηματίες που δραστηριοποιούνται στον τομέα του περιβάλλοντος και απλός κόσμος.
- ⇒ Ημερίδα για ενημέρωση των διευθυντών των σχολείων μέσης εκπαίδευσης του Δήμου Παραλιμνίου
- ⇒ Α' Παιδικό Συνέδριο – Σεμινάριο σχετικά με την Κομποστοποίηση
- ⇒ Διανομή 100 κάδων κομποστοποίησης σε δημότες
- ⇒ Ενημέρωση μέσω σελίδων κοινωνικής δικτύωσης

2.9.7. ΑΚΤΗ – Κέντρο Μελετών και Έρευνας

Η ΑΚΤΗ είναι μη κερδοσκοπικός, μη κυβερνητικός Οργανισμός (ΜΚΟ) με έδρα τη Λευκωσία. Οι δραστηριότητες της ΑΚΤΗΣ σε θέματα εκπαίδευσης και ευαισθητοποίησης των πολιτών για την προώθηση ενός βιώσιμου μοντέλου ανάπτυξης γίνεται μέσω:

- ❖ Της βιβλιοθήκη που διαθέτει για εξειδικευμένα θέματα περιβάλλοντος, ποιότητας ζωής και διαχείρισης της παράκτιας ζώνης.
- ❖ Της ηλεκτρονικής ενημέρωσης μεγάλου αριθμού ενδιαφερομένων, με τη διοργάνωση εξειδικευμένων συναντήσεων και εργαστηρίων, με την δημοσίευση άρθρων στον τοπικό τύπο και με εκπομπές στα ηλεκτρονικά μέσα ενημέρωσης.
- ❖ Της ενίσχυσης της ανταλλαγή πληροφοριών και εμπειριών σχετικά με τις επιστημονικές πρακτικές επίλυσης των προβλημάτων περιβάλλοντος και ποιότητας ζωής.
- ❖ Της συμμετοχής σε προγράμματα περιβαλλοντικής εκπαίδευσης και ευαισθητοποίησης που χρηματοδοτούνται από την Ευρωπαϊκή Ένωση.

2.9.8. Green Dot Cyprus

Η δράση της GDC δεν περιορίζεται μόνο στην ανακύκλωση των υλικών αλλά και σε μια μεγάλη προσπάθεια ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης του κοινού μέσα από εκδηλώσεις, έντυπο υλικό και προβολή από διάφορα μέσα. Κάποιες από τις κυριότερες προσπάθειες της δίνονται ακολούθως:

- ❖ Οργάνωση Φεστιβάλ Περιβάλλοντος και Ανακύκλωσης
- ❖ Συμμετοχή της Green Dot στο καρναβάλι της Λεμεσού
- ❖ Δημιουργία Διδακτικού υλικού για Εκπαιδευτικούς Δημοτικής Εκπαίδευσης με θέμα «Ορθολογιστική Διαχείριση Απορριμμάτων» σε συνεργασία με το Υπουργείο Παιδείας
- ❖ Ενημερωτικά φυλλάδια τα οποία προβάλλει στην τηλεόραση, στην ιστοσελίδα της και σε άλλα μέσα κοινωνικής δικτύωσης.
- ❖ Έχει δημιουργήσει διαδραστικό παιχνίδι (Recycle Hero) για την εκπαίδευση παιδιών σε θέματα ανακύκλωσης
- ❖ Δημιουργία ομάδας εθελοντών για ενημέρωση μεγάλης μερίδας πληθυσμού
- ❖ Δημιουργία παραμυθιών για παιδιά Νηπιαγωγείου και Δημοτικού
- ❖ Ενημέρωση κοινού μέσω διαφημιστικών φυλλαδίων

2.9.9. ΑΦΗΣ Κύπρου / WEEE Electrocyclosis

Παρόμοια δράση με την GDC επιδουκνεύει η ΑΦΗΣ Κύπρου και η WEEE:

- ❖ Παροχή δωρεάν κάδων στα σχολεία, ενημερωτικών υλικών και προβολή παρουσιάσεων
- ❖ Δημιουργία εκστρατειών ενημέρωσης του κοινού
- ❖ Ενημέρωση κοινού μέσω διαφημιστικών φυλλαδίων
- ❖ Έχουν ετοιμάσει διαδραστικά για παιδιά
- ❖ Ενημέρωση κοινού μέσω προβολής video
- ❖ Δημιουργία μικρών πρωτότυπων χάρτινων κουτιών για συλλογή χρησιμοποιούμενων μπαταριών έτσι ώστε να είναι πιο εύκολη η συγκέντρωσή τους και η μεταφορά τους στους ειδικούς κάδους ανακύκλωσης.

2.9.10. Ανάκυκλος

Ψηλά στους στόχους του Ανάκυκλου βρίσκεται η ενημέρωση και ευαισθητοποίηση του κοινού σε θέματα περιβάλλοντος και ανακύκλωσης.

Στο πλαίσιο αυτού του στόχου προσωπικό του Ανάκυκλου πραγματοποίησε κατά τη σχολική χρονιά 2011-2012 σειρά παρουσιάσεων και βιωματικών εργαστηρίων σε 28 σχολεία σε όλες τις επαρχίες της Κύπρου.

Στο ίδιο πλαίσιο, έγιναν παρουσιάσεις και βιωματικά εργαστήρια σε έξι περιβαλλοντικά φεστιβάλ, δύο “summer schools” (Πολυδύναμο Κέντρο Λευκωσίας και “Let’s Music”), σε δύο κατασκηνώσεις (Μητροπόλεων Κωνσταντίας και Τριμυθούντος) και σε δύο εκδηλώσεις δήμων (Δερύνειας και Ιδαίου, το οποίο έγινε στα πλαίσια του Ευρωπαϊκού Προγράμματος Εθελοντισμού “Will”, με συμμετοχή φιλοξενουμένων από Πολωνία, Τσεχία και Ιταλία).

2.9.11. Ομοσπονδία Περιβαλλοντικών Οργανώσεων Κύπρου

Η Ομοσπονδία Περιβαλλοντικών Οργανώσεων Κύπρου πραγματοποιεί δράσεις ευαισθητοποίησης σε παγκύπριο επίπεδο σχετικά με την πρόληψη δημιουργίας αποβλήτων και τη μείωση της παραγωγής τους. Συγκεκριμένα έχει πραγματοποιήσει (α) εργαστήριο με τίτλο «Αειφόρος Διαχείριση Οικιακών Αποβλήτων: Πρόληψη – Μείωση – Χωριστή Διαλογή» σε συνεργασία με το Τμήμα Περιβάλλοντος,

(β) Συνάντηση ομάδων εργασίας για την Αειφόρο Διαχείριση Οικιακών Αποβλήτων, (γ) Στήριξε την προσπάθεια του Κοινοτικού Συμβουλίου Γαλάτας για κατασκευή και λειτουργία της πρώτης Διαμετακομιστικής Μονάδας Ανακυκλώσιμων Υλικών (ΔΜΑΥ) και (δ) στα πλαίσια των δράσεων της για την Παγκόσμια Ημέρα Περιβάλλοντος 2013 σε συνεργασία με την Κοινοβουλευτική Επιτροπή Περιβάλλοντος πραγματοποίησε εκδήλωση με σύνθημα «Στροφή στη Βιώσιμη Κατανάλωση και σε μέτρα για Αειφόρο Ανάπτυξη για Αντιμετώπιση της Οικονομικής Κρίσης».

3. ΜΕΤΡΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

Ο Διευθυντής του Τμήματος Περιβάλλοντος έχει υποχρέωση για την εφαρμογή, παρακολούθηση και αξιολόγηση των μέτρων για όλα τα ρεύματα αποβλήτων που καθορίζονται στο παρόν Πρόγραμμα.

Με την έναρξη ισχύος του Προγράμματος, ο Διευθυντής του Τμήματος Περιβάλλοντος προβαίνει σε όλες τις αναγκαίες συναντήσεις με εκπροσώπους της Αρχής Τοπικής Αυτοδιοίκησης, το Δημόσιο και Ευρύτερο Δημόσιο Τομέα, Ιδιωτικούς Φορείς, Μη Κυβερνητικούς Οργανισμούς και άλλα Οργανωμένα Σύνολα για την προώθηση των μέτρων του Προγράμματος (Πίνακας 3.1).

Σε συνέχεια των συναντήσεων, υποχρεούται να καταρτίσει εκπαιδευτικά προγράμματα προς την αρχή τοπική αυτοδιοίκηση, το δημόσιο και ευρύτερο δημόσιο τομέα, ιδιωτικούς φορείς, μη κυβερνητικούς οργανισμούς και άλλα οργανωμένα σύνολα για την:

- ✚ ετοιμασία σχεδίου δράσεων πρόληψης δημιουργίας αποβλήτων,
- ✚ εφαρμογή τεχνικών πρόληψης δημιουργίας αποβλήτων,
- ✚ παρακολούθηση και αξιολόγηση σχεδίου δράσεων πρόληψης δημιουργίας αποβλήτων

Σε συνέχεια της ολοκλήρωσης των αναγκαίων συναντήσεων και για σκοπούς εφαρμογής προγράμματος, οι Αρχές Τοπικής Αυτοδιοίκησης οφείλουν να υλοποιούν μέτρα και δράσεις πρόληψης δημιουργίας αποβλήτων εντός των διοικητικών ορίων τους. Για το σκοπό αυτό, οι Αρχές Τοπικής Αυτοδιοίκησης εκπονούν Σχέδιο Δράσης πρόληψης δημιουργίας αποβλήτων το αργότερο εντός δεκαοκτώ (18) μηνών από τη δημοσίευση του Προγράμματος. Αρχές Τοπικής Αυτοδιοίκησης, με μόνιμο πληθυσμό ίσο ή/ και μικρότερο από 500 κατοίκους, προτρέπονται όπως εκπονούν Σχέδιο Δράσης πρόληψης δημιουργίας αποβλήτων σε συμπλέγματα, εφόσον είναι τεχνικώς και οικονομικώς εφικτό.

Για σκοπούς διευκόλυνσης της ετοιμασίας του σχεδίου δράσης, το Τμήμα Περιβάλλοντος ετοιμάζει, το αργότερο εντός 9 μηνών από τη δημοσίευση του Προγράμματος, πρότυπο έντυπο σχεδίου δράσης, το οποίο κοινοποιεί στις αρχές τοπικής αυτοδιοίκησης.

Το Σχέδιο Δράσης, πρέπει να περιλαμβάνει, τουλάχιστον, μέτρα που αναφέρονται στον Πίνακα 3.1 και να σκοπεύει στην επίτευξη των αντίστοιχων στόχων. Σχέδιο Δράσης που εκπονείται από κοινού και σε συνεργασία με άλλη/ες αρχή/ές τοπικής αυτοδιοίκησης πρέπει να συνοδεύεται με νόμιμο έγγραφο συμφωνίας μεταξύ των συνεργαζόμενων μερών στο οποίο

να καθορίζεται υπεύθυνος συντονιστής και να καταγράφονται οι αρμοδιότητες και οι υποχρεώσεις που αναλαμβάνει έκαστο συνεργαζόμενο μέρος.

Κάθε αρχή ή σύμπλεγμα αρχών τοπικής αυτοδιοίκησης ετοιμάζει και υποβάλλει στο Διευθυντή του Τμήματος Περιβάλλοντος ετήσια έκθεση με τα ποσοτικά και ποιοτικά αποτελέσματα της υλοποίησης των μέτρων που εφαρμόστηκαν σύμφωνα με το Σχέδιο Δράσης, τον μήνα Μάρτιο κάθε έτους που αφορά το προηγούμενο έτος. Η έκθεση υποβάλλεται στη μορφή πρότυπου εντύπου, το οποίο ετοιμάζει και κοινοποιεί στις Αρχές ο Διευθυντής του Τμήματος Περιβάλλοντος.

Η Ετήσια Έκθεση αξιολογείται από το Διευθυντή του Τμήματος Περιβάλλοντος ο οποίος δύναται να ζητά διευκρινήσεις ή/και επιπλέον στοιχεία τα οποία θεωρεί απαραίτητα για την τεκμηρίωση των αποτελεσμάτων, στοιχείων και δεδομένων που υποβάλλονται σε αυτήν.

Ο Υπουργός Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος δύναται να καθιερώσει βραβεία πρόληψης δημιουργίας αποβλήτων για την επιβράβευση προσώπων με υψηλή απόδοση μέτρων πρόληψης δημιουργίας αποβλήτων. Το ύψος του ποσού των βραβείων καθορίζεται από το Διευθυντή του Τμήματος Περιβάλλοντος και προβλέπεται στον προϋπολογισμό του. Η επίδοση των βραβείων απαιτεί την εφαρμογή μέτρων πρόληψης δημιουργίας αποβλήτων τουλάχιστον για τα ρεύματα που αναφέρονται στο παρόν Πρόγραμμα, την ικανοποίηση κριτηρίων που τίθενται από το Διευθυντή του Τμήματος Περιβάλλοντος και τα αποτελέσματα αξιολόγησης που υποβάλλονται στην Ετήσια Έκθεση.

Στον Πίνακα 3.1 που ακολουθεί καθορίζονται και αναλύονται συγκεκριμένα μέτρα και δράσεις τα οποία δύναται να εφαρμοστούν στη Κύπρο για συγκεκριμένα ρεύματα αποβλήτων. Τα ρεύματα αποβλήτων τα οποία και αποτελούν προτεραιότητα στο παρόν Πρόγραμμα πρόληψης δημιουργίας αποβλήτων είναι τα οργανικά/ βιοαπόβλητα (τροφικά και πράσινα απόβλητα), το χαρτί, χαρτόνι και προϊόντα χαρτιού, τα πλαστικά μπουκάλια, οι πλαστικές σακούλες και πλαστικά παιχνίδια, τα απόβλητα ηλεκτρονικού και ηλεκτρικού εξοπλισμού, τα επικίνδυνα δημοτικά, τα ρούχα και υφάσματα, τα ογκώδη απόβλητα και τα απόβλητα εκσκαφών κατασκευών και κατεδαφίσεων. Για κάθε ρεύμα αποβλήτων, καθορίζεται χρονοδιάγραμμα υλοποίησης της κάθε δράσης και γίνεται συσχετισμός με τον ποιοτικό στόχο τον οποίο καλείται να επιτύχει.

Πίνακας 3.1: Μέτρα Προγράμματος ανά ρεύμα προτεραιότητας

A/A	Μέτρα	Δραστηριότητες	Ομάδα - στόχος	Φορείς Υλοποίησης	Χρόνος Υλοποίησης	Συσχετισμός με ποιοτικό στόχο όπως αναφέρονται στη σελ.-31-
1. Οργανικά απόβλητα (βιοαποικοδομήσιμα απόβλητα κήπων και πάρκων, απορρίμματα τροφών και μαγειρειών)						
1.1	Ενημέρωση / ευαισθητοποίηση/ επιμόρφωση	Ενημέρωση από πόρτα σε πόρτα	Νοικοκυριά	Αρχή Τοπικής Αυτοδιοίκησης	2016	i
		Δημιουργία επιτροπών γειτονιάς				
		Εδραίωση γραμμής επικοινωνίας (μέσω διαδικτύου ή/και τηλεφώνου) με την οποία θα παρέχεται καθοδήγηση για θέματα πρόληψης δημιουργίας αποβλήτων	Παραγωγοί οργανικών αποβλήτων			
		Δημιουργία ηλεκτρονικής πλατφόρμας ανταλλαγής απόψεων, προτάσεων, γνώσεων, και πρακτικών μεταξύ αρμόδιας αρχής, εμπλεκόμενων φορέων και κοινού,	Νοικοκυριά Δημόσιος και Ευρύτερος Δημόσιος Τομέας Ιδιωτικός Τομέας Τουριστικός Γεωργικός Επιχειρήσεις Εκπαιδευτικά Ιδρύματα	Τμήμα Περιβάλλοντος	2015-2016	i

A/A	Μέτρα	Δραστηριότητες	Ομάδα - στόχος	Φορείς Υλοποίησης	Χρόνος Υλοποίησης	Συσχετισμός με ποιοτικό στόχο όπως αναφέρονται στη σελ.-31-
		<p>Διοργάνωση εκστρατειών ενημέρωσης με θέμα την πρόληψη δημιουργίας αποβλήτων, την προετοιμασία για επαναχρησιμοποίηση, ανακύκλωση, κομποστοποίηση για την ευαισθητοποίηση του ευρύτερου κοινού, την προβολή πρακτικών πρόληψης δημιουργίας αποβλήτων μέσω</p> <ul style="list-style-type: none"> - διαφημίσεων, - ραδιοφωνικών και τηλεοπτικών εκπομπών - ηλεκτρονικών εκδόσεων οδηγών πρόληψης 	<p>Ευρύ κοινό</p> <p>Δημόσιος και Ευρύτερος Δημόσιος Τομέας</p> <p>Ιδιωτικός τομέας</p> <p>Τουριστικός Γεωργικός</p> <p>Επιχειρήσεις</p> <p>Εκπαιδευτικά Ιδρύματα</p> <p>Τηλεοπτικά και Ραδιοφωνικά Μέσα</p>	<p>Τμήμα Περιβάλλοντος</p> <p>Αρχή Τοπική Αυτοδιοίκηση</p>	Έναρξη το 2015 Συνεχής δράση έως και 2021	i
		<p>Σχεδιασμός και υλοποίηση εκπαιδευτικών προγραμμάτων στα οποία να συμπεριλαμβάνονται:</p> <ul style="list-style-type: none"> - εκπαιδευτικές επισκέψεις - διαλέξεις εμπειρογνομόνων - case studies - βέλτιστες τεχνικές κλπ 	<p>Ευρύ κοινό</p> <p>Εκπαιδευτικά ιδρύματα</p> <p>Επιχειρήσεις</p> <p>Αρχή Τοπική Αυτοδιοίκηση,</p> <p>Τηλεοπτικά και Ραδιοφωνικά Μέσα</p>	Τμήμα περιβάλλοντος	Σχεδιασμός εντός του 2015 και συνεχής εκπαίδευση έως το 2021	i
1.2	Νομοθετικές ρυθμίσεις	Εισαγωγή νομοθετικού πλαισίου που να υποχρεώνει τις τοπικές αρχές να εφαρμόσουν χωριστή συλλογή των οργανικών αποβλήτων θέτοντας σταδιακά αυξανόμενους στόχους.	Αρχή Τοπική Αυτοδιοίκηση	Τμήμα Περιβάλλοντος	2016	ii, iii

A/A	Μέτρα	Δραστηριότητες	Ομάδα - στόχος	Φορείς Υλοποίησης	Χρόνος Υλοποίησης	Συσχετισμός με ποιοτικό στόχο όπως αναφέρονται στη σελ.-31-
		Επιβολή τέλους ταφής	Αρχή τοπικής Αυτοδιοίκησης	Τμήμα Περιβάλλοντος	2016	ii, iii, v
		Ετοιμασία σχεδίων δράσεων πρόληψης δημιουργίας αποβλήτων	Αρχή τοπικής Αυτοδιοίκησης	Τμήμα Περιβάλλοντος	Συνεχής δράση	i, ii, iii, iv, v
1.3	"Πρόγραμμα Μείωσης Απώλειας Τροφίμων"	Ετοιμασία οδηγού καλή πρακτικής για την οργάνωση / πραγματοποίηση εκδηλώσεων (υπολογισμός μερίδων, επιλογή κατάλληλου μενού, προσκλήσεων με παρότρυνση "παρακαλώ απαντήστε", προτάσεις αξιοποίησης υπολειμμάτων όπως διάθεση σε κοινωφελή ιδρύματα, ζωοτροφές κλπ). Ετοιμασία βιβλίου συνταγών με υπολείμματα βρώσιμων φαγητών το οποίο να απευθύνεται στα νοικοκυριά και μεγάλους παραγωγούς. Σύναψη εθελοντικών συμφωνιών με φορείς της αλυσίδας προμήθειας τροφίμων	Επιχειρήσεις Νοικοκυριά	Τμήμα Περιβάλλοντος	Συνεχής δράση	ii, iii, v
	Μείωση απώλειας τροφίμων στο γεωργικό τομέα	Ενημέρωση παραγωγών με την ετοιμασία εγκυκλίων, ενημερωτικών ημερίδων και ανακοινώσεων τύπου για την εφαρμογή μέτρων /πρακτικών που δύναται να μειώσουν το ενδεχόμενο ζημιών στις καλλιέργειές τους και για τους παράγοντες που συμβάλουν στην καταστροφή ή/και απώλεια καλλιέργειας. Ενημερωτικές εκστρατείες για ενημέρωση των γεωργών σχετικά με τα οφέλη και τις δυνατότητες δημιουργίας και συμμετοχής σε τοπικές αγορές, απευθείας πωλήσεις στην εκμετάλλευσή τους. Ετοιμασία οδηγού καλών πρακτικών για την	Γεωργικός Τομέας (γεωργικές εκμεταλλεύσεις, βραχείες αλυσίδες εφοδιασμού, ομάδες και οργανώσεις παραγωγών, μετασυλλεκτική μεταχείριση) υπεραγορές και εμπορικά κέντρα	Τμήμα Γεωργίας Υγειονομικές Υπηρεσίες Τμήμα Περιβάλλοντος Υπουργείο Ενέργειας, Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού	Συνεχής δράση	i, ii, iii, v

Α/Α	Μέτρα	Δραστηριότητες	Ομάδα - στόχος	Φορείς Υλοποίησης	Χρόνος Υλοποίησης	Συσχετισμός με ποιοτικό στόχο όπως αναφέρονται στη σελ.-31-
		<p>αποφυγή των απωλειών στο χωράφι, εξαιτίας ζημιών από αντίξοες συνθήκες, εχθρών και ασθενειών, ποιοτικών κριτηρίων και λανθασμένου προγραμματισμού παραγωγής</p> <p>Ενδυνάμωση της υποδομής για ορθούς μετασυλλεκτικούς χειρισμούς και βελτίωση της συσκευασίας.</p> <p>Πρώθηση της ενημέρωσης μέσω του συστήματος γεωργικών εφαρμογών και των μέσων μαζικής ενημέρωσης</p> <p>Ετοιμασία ενημερωτικού εντύπου σχετικά με τις εναλλακτικές επιλογές διάθεσης μικρών κακοσχηματισμένων καρπών.</p> <p>Ανάρτηση στην ιστοσελίδα και στην ηλεκτρονική πλατφόρμα ανταλλαγής απόψεων των ενημερωτικών εντύπων, των διαθέσιμων τοπικών αγορών και της σχετικής πληροφόρησης και προβολή τους μέσω τουλάχιστον της τηλεοπτικής εκπομπής "Υπαιθρος".</p> <p>Διοργάνωση εκπαιδευτικών επισκέψεων, φόρουμ, ενημερωτικών ημερίδων για ανταλλαγή εμπειριών και βέλτιστων πρακτικών γεωργικών εκμεταλλεύσεων που αντιμετωπίζουν επιτυχώς τη μείωση δημιουργίας τροφικών αποβλήτων.</p>				

A/A	Μέτρα	Δραστηριότητες	Ομάδα - στόχος	Φορείς Υλοποίησης	Χρόνος Υλοποίησης	Συσχετισμός με ποιοτικό στόχο όπως αναφέρονται στη σελ.-31-
1.4	Προώθηση κινήτρων και αντικινήτρων	Πιλοτική εφαρμογή προγραμμάτων "Πληρώνω όσο πετάω" και στήριξη οικονομικών κινήτρων που δύναται να προταθούν από τοπικές αρχές με στόχο την ορθολογική διαχείριση των αποβλήτων.	Νοικοκυριά Επιχειρήσεις	Αρχή Τοπική Αυτοδιοίκηση	2015-2017	ii, iii
		Οικονομική ενίσχυση επενδύσεων που αφορούν στην μεταποίηση, εμπορία και ανάπτυξη γεωργικών και δασικών προϊόντων	Γεωργικός Τομέας	Τμήμα Γεωργίας Υπουργείο Ενέργειας, Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού	2015-2020	ii, iii, v
		Υιοθέτηση συστήματος Πληρώνω όσο Πετάω σε όλη την επικράτεια της Δημοκρατίας	Νοικοκυριά Επιχειρήσεις	Τμήμα Περιβάλλοντος	2020	ii, iii
1.5	Προώθηση οικιακής κομποστοποίησης με σκοπό τη μείωση των βιοαποβλήτων που συλλέγονται, επεξεργάζονται ή διατίθενται, μείωση των βιοαποβλήτων που διακινούνται, μείωση των εκπομπών CO ₂	Παροχή κάδων οικιακής κομποστοποίησης σε οικίες από Δήμους / Κοινότητες και ταυτόχρονη τεχνική υποστήριξη για την ορθή χρήση με κίνητρα όπως π.χ. (ορθή χρήση μειωμένα τέλη ή άλλη χωρίς χρέωση εξυπηρέτηση). Δημιουργία δικτύου συμβούλων κομποστοποίησης	Νοικοκυριά	Αρχή Τοπικής Αυτοδιοίκησης Τμήμα Περιβάλλοντος,	2015-2020	i, iii

A/A	Μέτρα	Δραστηριότητες	Ομάδα - στόχος	Φορείς Υλοποίησης	Χρόνος Υλοποίησης	Συσχετισμός με ποιοτικό στόχο όπως αναφέρονται στη σελ.-31-
1.6	Πρώθηση σχολικής κομποστοποίησης με σκοπό τη μείωση των βιοαποβλήτων που συλλέγονται, επεξεργάζονται ή διατίθενται, μείωση των βιοαποβλήτων που διακινούνται, μείωση των εκπομπών CO ₂	Παροχή κάρδων οικιακής κομποστοποίησης σε σχολεία με στόχο την πρακτική ενημέρωση και ευαισθητοποίηση των μαθητών. Η λειτουργία να γίνεται από τους ίδιους τους μαθητές στα πλαίσια της περιβαλλοντικής εκπαίδευσης με την καθοδήγηση κατάλληλα καταρτισμένων καθηγητών.	Εκπαιδευτικά Ιδρύματα	Τμήμα Περιβάλλοντος Εκπαιδευτικά Ιδρύματα	2015-2020	i, iii
1.7	Πρώθηση κομποστοποίησης στον γεωργικό τομέα και ΜΜΕ για όλα τα πράσινα απόβλητα που προκύπτουν από τις δραστηριότητές του	Ένταξη δράσεων επαναχρησιμοποίησης και αποφυγής δημιουργίας αποβλήτων και κομποστοποίησης στην Εθνική Στρατηγική για βιώσιμα επιχειρησιακά προγράμματα	Γεωργικός Τομέας ΜΜΕ	Τμήμα Γεωργίας (για ότι αγορά γεωργικό τομέα) Τμήμα Περιβάλλοντος (για ΜΜΕ)	2015-2020	i, iii
2. Χαρτί / Χαρτόνι						
2.1	Εκστρατεία ενημέρωσης / ευαισθητοποίησης	Ενημέρωση και ευαισθητοποίηση σχετικά με τα οφέλη από τη μείωση της παραγωγής αποβλήτων χαρτιού / χαρτονιού μέσω: -Ενημέρωσης από πόρτα σε πόρτα -Ηλεκτρονικών εκδόσεων -Ραδιοφωνικών και τηλεοπτικών μέσων -Διαλέξεων σε σχολεία και τοπικές αρχές -Εδραίωσης γραμμής επικοινωνίας	Νοικοκυριά Επιχειρήσεις Δημόσιος και Ευρύτερος Δημόσιος Τομέας Εκπαιδευτικά Ιδρύματα Παραγωγούς αποβλήτων χαρτιού	Τμήμα Περιβάλλοντος Συστήματα διαχείρισης αποβλήτων	Συνεχής δράση	i

A/A	Μέτρα	Δραστηριότητες	Ομάδα - στόχος	Φορείς Υλοποίησης	Χρόνος Υλοποίησης	Συσχετισμός με ποιοτικό στόχο όπως αναφέρονται στη σελ.-31-
2.2	Εφαρμογή εκάστοτε εθνικού σχεδίου δράσης για τις πράσινες δημόσιες συμβάσεις	Υποχρεωτική η σύναψη πράσινων συμβάσεων σε διαγωνισμούς τοπικών αρχών, δημοσίου και ευρύτερου δημόσιου τομέα.	Τμήμα Περιβάλλοντος Αρχή Τοπικής Αυτοδιοίκησης Δημόσιος και Ευρύτερος Δημόσιος Τομέας	Τμήμα Περιβάλλοντος	Συνεχής δράση	ii
	Παροχή κινήτρων για εφαρμογή εθνικού σχεδίου δράσης για τις πράσινες δημόσιες συμβάσεις	Βραβεία πράσινων δημόσιων συμβάσεων	Αρχή Τοπικής Αυτοδιοίκησης Δημόσιος και Ευρύτερος Δημόσιος Τομέας	Τμήμα Περιβάλλοντος	Υλοποιείται από το 2014 και θα παρέχονται ανά δυο χρόνια	i, ii
2.3	Δημιουργία ηλεκτρονικής πλατφόρμας για παροχή υπηρεσιών και επικοινωνίας με το κοινό μέσω διαδικτύου	Καθιέρωση ηλεκτρονικής υποβολής αιτήσεων και μελετών στο δημόσιο και ευρύτερο δημόσιο τομέα, επιχειρήσεις, οργανισμούς στις οποίες υποβάλλονται σήμερα σε έντυπη μορφή.	Δημόσιος και Ευρύτερος Δημόσιος Τομέας Επιχειρήσεις	Τμήμα Περιβάλλοντος	Συνεχής δράση που θα ολοκληρωθεί έως το 2020	ii
2.4	Πρώθηση εφαρμογής συστημάτων περιβαλλοντικής διαχείρισης (EMAS) σε ξενοδοχειακές μονάδες	Οικονομική ενίσχυση, μέσω σχεδίου χορηγιών, για προσέλκυση ξενοδοχειακών μονάδων για εγκατάσταση συστήματος περιβαλλοντικής διαχείρισης (EMAS).	Τουριστικός	Τμήμα Περιβάλλοντος	Συνεχής δράση	i, ii
2.5	Νομοθετική ρύθμιση	Ετοιμασία Κανονισμού για τη θεσμοθέτηση της διευρυμένης ευθύνης του παραγωγού για το χαρτί πέραν της συσκευασίας.	Παραγωγοί/εισαγωγείς/πωλητές χαρτινών ειδών	Τμήμα Περιβάλλοντος	2016	ii
		Υποχρέωση για ετοιμασία σχεδίου δράσεων πρόληψης δημιουργίας αποβλήτων	Τοπικές αρχές	Τμήμα Περιβάλλοντος	Συνεχής δράση	i, ii, iii, iv, v

A/A	Μέτρα	Δραστηριότητες	Ομάδα - στόχος	Φορείς Υλοποίησης	Χρόνος Υλοποίησης	Συσχετισμός με ποιοτικό στόχο όπως αναφέρονται στη σελ.-31-
3. Πλαστικό (πλαστικές μπουκάλες, πλαστικές σακούλες, πλαστικά παιχνίδια)						
3.1	Εκστρατεία ενημέρωσης / ευαισθητοποίησης	<p>Ενημέρωση και ευαισθητοποίηση σχετικά με τα οφέλη από τη μείωση της παραγωγής πλαστικών αποβλήτων μέσω:</p> <ul style="list-style-type: none"> -Ενημέρωσης από πόρτα σε πόρτα -Ηλεκτρονικών εκδόσεων -Ραδιοφωνικών και τηλεοπτικών μέσων -Διαλέξεων σε σχολεία και τοπικές αρχές -κατευθείαν προς καταναλωτές σε χώρους όπως υπεραγορές, καταστήματα κλπ -Εδραίωσης γραμμής επικοινωνίας 	<p>Νοικοκυριά</p> <p>Επιχειρήσεις</p> <p>Δημόσιος και Ευρύτερος Δημόσιος τομέας</p> <p>Εκπαιδευτικά Ιδρύματα</p> <p>Ιδιωτικός τομέας</p> <p>Τουριστικός</p>	<p>Τμήμα Περιβάλλοντος</p> <p>Αρχή Τοπικής Αυτοδιοίκησης</p>	<p>Συνεχής δράση</p>	<p>i</p>
3.2	Πρόγραμμα μείωσης χρήσης πλαστικής μπουκάλας εμφιαλωμένου νερού	<p>Εφαρμογή προγράμματος στο ευρύ κοινό και ιδρύματα για μείωση της χρήσης πλαστικής μπουκάλας εμφιαλωμένου νερού ≤ 0.5 λίτρων</p>	<p>Ευρύ κοινό</p> <p>Εκπαιδευτικά ιδρύματα</p> <p>Επιχειρήσεις</p>	<p>Τμήμα Περιβάλλοντος</p>	<p>2016</p>	<p>i, ii</p>
3.3	Νομοθετική ρύθμιση	<p>Υποχρέωση για ετοιμασία σχεδίου δράσεων πρόληψης δημιουργίας αποβλήτων</p>	<p>Αρχή Τοπικής Αυτοδιοίκησης</p>	<p>Τμήμα Περιβάλλοντος</p> <p>Αρχή Τοπικής Αυτοδιοίκησης</p>	<p>Συνεχής δράση</p>	<p>i, ii, iii, iv, v</p>
		<p>Υποχρεωτική καθιέρωση μέτρων χωριστής συλλογής αποβλήτων πλαστικού από την Αρχή Τοπικής Αυτοδιοίκησης</p>	<p>Αρχή Τοπικής Αυτοδιοίκησης</p> <p>Τμήμα Περιβάλλοντος</p>	<p>Τμήμα Περιβάλλοντος</p>	<p>2015</p>	<p>i, ii</p>

A/A	Μέτρα	Δραστηριότητες	Ομάδα - στόχος	Φορείς Υλοποίησης	Χρόνος Υλοποίησης	Συσχετισμός με ποιοτικό στόχο όπως αναφέρονται στη σελ.-31-
		Λήψη μέτρων μείωσης χρήσης πλαστικών μέσων μεταφοράς αγαθών	Σημεία πώλησης αγαθών	Τμήμα Περιβάλλοντος	2017	ii
3.4	Υποστήριξη εθελοντικών συνεργασιών	Προώθηση χρήσης επαναχρησιμοποιούμενης σακούλας μέσω σύναψης εθελοντικών συμφωνιών με υπεραγορές, καταστήματα	Νοικοκυριά, Επιχειρήσεις	Τμήμα Περιβάλλοντος Επιχειρήσεις	Συνεχής δράση	v
		Καθιέρωση θεσμού ανταλλαγής / πώλησης καλής κατάστασης μεταχειρισμένων παιγνιδιών από τοπικές αρχές ή/ και καταστηματαρχές ή/ και οργανισμούς. Οι τοπικές αρχές ή και άλλοι κοινωφελείς οργανισμοί δύναται να οργανώνουν ανά εβδομάδα, μήνα, περιστασιακά, παζαράκια ανταλλαγής ή/και πώλησης μεταχειρισμένων παιγνιδιών σε συγκεκριμένο χώρο που να διαθέτει για το σκοπό αυτό η τοπική αρχή ή έχει προσφερθεί εθελοντικά από επιχειρήσεις. Ο χώρος μπορεί να είναι σχολείο, πάρκο κλπ της κοινότητας/δήμου.	Τμήμα Περιβάλλοντος Αρχή Τοπικής Αυτοδιοίκησης Επιχειρήσεις Οργανισμοί	Τμήμα Περιβάλλοντος Αρχή Τοπικής Αυτοδιοίκησης	2015-2020	ii, v
3.5	Προώθηση δημιουργίας κέντρων επισκευής και μεταπώλησης μεταχειρισμένων παιγνιδιών	Προώθηση / Οικονομική ενίσχυση τοπικών αρχών για τη δημιουργία κέντρων επισκευής και μεταπώλησης μεταχειρισμένων παιγνιδιών μέσω του ολοκληρωμένου προγράμματος «Ορθολογική διαχείριση δημοτικών στερεών αποβλήτων μέσω δράσεων πρόληψης, μείωσης, χωριστής συλλογής και αξιοποίησης αποβλήτων».	Νοικοκυριά	Τμήμα Περιβάλλοντος Αρχή Τοπικής Αυτοδιοίκησης Μη κερδοσκοπικοί οργανισμοί	2015-2018	v

A/A	Μέτρα	Δραστηριότητες	Ομάδα - στόχος	Φορείς Υλοποίησης	Χρόνος Υλοποίησης	Συσχετισμός με ποιοτικό στόχο όπως αναφέρονται στη σελ.-31-
4. Απόβλητα ηλεκτρικού και ηλεκτρονικού εξοπλισμού (ΑΗΗΕ)						
4.1	Εκστρατεία ενημέρωσης / ευαισθητοποίησης	<p>Ενημέρωση και ευαισθητοποίηση σχετικά με τα οφέλη από τη μείωση της ορθολογικής διαχείρισης αποβλήτων ηλεκτρικού και ηλεκτρονικού εξοπλισμού μέσω:</p> <ul style="list-style-type: none"> -Ενημέρωσης από πόρτα σε πόρτα -Ηλεκτρονικών εκδόσεων -Ραδιοφωνικών και τηλεοπτικών μέσων -Διαλέξεων σε σχολεία και τοπικές αρχές -Εδραίωσης γραμμής επικοινωνίας -κατευθείαν προς καταναλωτές σε χώρους όπως καταστήματα πώλησης ηλεκτρικού και ηλεκτρονικού εξοπλισμού -Συστήματα διαχείρισης αποβλήτων ηλεκτρικού και ηλεκτρονικού εξοπλισμού 	<p>Νοικοκυριά</p> <p>Δημόσιος και Ευρύτερος Δημόσιος Τομέας</p> <p>Επιχειρήσεις</p>	<p>Τμήμα Περιβάλλοντος</p> <p>Συστήματα διαχείρισης</p> <p>Αρχή Τοπικής Αυτοδιοίκησης</p>	<p>Συνεχής δράση</p>	i
4.2	Υποστήριξη εθελοντικών συνεργασιών	<p>Καθιέρωση θεσμού ανταλλαγής / πώλησης καλής κατάστασης μεταχειρισμένων ηλεκτρικών / ηλεκτρονικών εξοπλισμών από τοπικές αρχές ή/ και καταστηματαρχές ή/ και οργανισμούς. Οι τοπικές αρχές ή και άλλοι κοινωφελείς οργανισμοί δύναται να οργανώνουν ανά εβδομάδα, μήνα, περιστασιακά παζαράκια ανταλλαγής / ή/και πώλησης μεταχειρισμένων ηλεκτρικών / ηλεκτρονικών εξοπλισμών σε συγκεκριμένο χώρο που να διαθέτει για το σκοπό αυτό η τοπική αρχή ή έχει προσφερθεί εθελοντικά από επιχειρήσεις. Ο χώρος μπορεί να είναι σχολείο, πάρκο κλπ της κοινότητας/δήμου.</p>	<p>Τμήμα Περιβάλλοντος</p> <p>Αρχή Τοπικής Αυτοδιοίκησης</p> <p>Επιχειρήσεις</p> <p>Οργανισμοί</p>	<p>Τμήμα Περιβάλλοντος</p> <p>Αρχή Τοπικής Αυτοδιοίκησης</p> <p>Μη κερδοσκοπικοί οργανισμοί</p>	<p>Συνεχής δράση</p>	ii, v

A/A	Μέτρα	Δραστηριότητες	Ομάδα - στόχος	Φορείς Υλοποίησης	Χρόνος Υλοποίησης	Συσχετισμός με ποιοτικό στόχο όπως αναφέρονται στη σελ.-31-
4.3	Πρωώθηση δημιουργίας κέντρων επισκευής και μεταπώλησης μεταχειρισμένων ηλεκτρικών / ηλεκτρονικών εξοπλισμών	Πρωώθηση δημιουργίας κέντρων επισκευής και μεταπώλησης μεταχειρισμένων ηλεκτρικών και ηλεκτρονικών ειδών μέσω δωρεάν προβολής τους από την ιστοσελίδα που θα δημιουργηθεί στα πλαίσια του προγράμματος.	Νοικοκυριά	Τμήμα Περιβάλλοντος Αρχή Τοπικής Αυτοδιοίκησης Μη κερδοσκοπικοί οργανισμοί	2015-2018	ii, v
4.4	Εφαρμογή εκάστοτε εθνικού σχεδίου δράσης για τις πράσινες δημόσιες συμβάσεις	Υποχρεωτική η σύναψη πράσινων συμβάσεων σε διαγωνισμούς τοπικών αρχών, δημοσίου και ευρύτερου δημόσιου τομέα	Αρχή τοπικής αυτοδιοίκησης Δημόσιος και Ευρύτερος Δημόσιος	Τμήμα Περιβάλλοντος	Συνεχής δράση	ii
4.5	Χωροθέτηση και κατασκευή πράσινων σημείων	Η λειτουργία των πράσινων σημείων ως χώρων προδιαλογής θα συμβάλει στην επαναχρησιμοποίηση	Υπουργείο Εσωτερικών Αρχές Τοπικής Αυτοδιοίκησης	Υπουργείο Εσωτερικών Αρχές Τοπικής Αυτοδιοίκησης	2017	v
5. Επικίνδυνα						
5.1	Εκστρατεία ενημέρωσης / ευαισθητοποίησης για χρήση φιλικών προς το περιβάλλον προϊόντων	Ετοιμασία ενημερωτικού εντύπου που να απευθύνεται προς το ευρύ κοινό με σκοπό την προβολή των φιλικών προς το περιβάλλον προϊόντων	Ευρύ κοινό	Τμήμα Περιβάλλοντος	2014	i
		Καθιέρωση "Εβδομάδας Ecolabel"	Καταναλωτές Επιχειρήσεις	Τμήμα Περιβάλλοντος	Συνεχής δράση	i
		Ενημέρωση από πόρτα σε πόρτα σε ενδιαφερόμενους παραγωγούς του βιομηχανικού και τουριστικού τομέα σχετικά με τα οφέλη εγκατάστασης συστήματος EMAS και εφαρμογής του ECOLABEL	Τουριστικός Βιομηχανικός	Τμήμα Περιβάλλοντος	Συνεχής δράση	i
5.2	Χωριστή διαλογή επικίνδυνων οικιακών	Πρωώθηση της δημιουργίας κινητών μονάδων για χωριστή διαλογή οικιακών αποβλήτων συμπεριλαμβανομένου των επικίνδυνων οικιακών	Νοικοκυριά	Τμήμα Περιβάλλοντος	2018	iv

A/A	Μέτρα	Δραστηριότητες	Ομάδα - στόχος	Φορείς Υλοποίησης	Χρόνος Υλοποίησης	Συσχετισμός με ποιοτικό στόχο όπως αναφέρονται στη σελ.-31-
6. Ρούχα / υφάσματα						
6.1	Εκστρατεία ενημέρωσης / ευαισθητοποίησης	<p>Ενημέρωση και ευαισθητοποίηση σχετικά με τα οφέλη από την ορθολογική διαχείριση αποβλήτων ρούχων / υφασμάτων μέσω:</p> <ul style="list-style-type: none"> -Ενημέρωσης από πόρτα σε πόρτα -Ηλεκτρονικών εκδόσεων -Ραδιοφωνικών και τηλεοπτικών μέσων -Διαλέξεων σε σχολεία και τοπικές αρχές -Εδραίωσης γραμμής επικοινωνίας -κατευθείαν προς καταναλωτές σε χώρους όπως καταστήματα πώλησης ρουχισμού -Συστήματα διαχείρισης αποβλήτων 	<p>Νοικοκυριά</p> <p>Δημόσιος και Ευρύτερος Δημόσιος Τομέας</p> <p>Επιχειρήσεις</p>	<p>Τμήμα Περιβάλλοντος</p> <p>Εκπαιδευτικά Ιδρύματα</p> <p>Αρχή Τοπικής Αυτοδιοίκησης</p> <p>Φορείς διαχείρισης αποβλήτων</p>	Συνεχής δράση	i
6.2	Υποστήριξη εθελοντικών συνεργασιών	<p>Καθιέρωση θεσμού ανταλλαγής / πώλησης καλής κατάστασης ενδυμάτων από τοπικές αρχές ή/ και καταστηματάρχες ή/ και οργανισμούς. Οι τοπικές αρχές ή και άλλοι κοινωνικοί οργανισμοί δύναται να οργανώνουν ανά εβδομάδα, μήνα, περιστασιακά παζαράκια ανταλλαγής / ή/και πώλησης μεταχειρισμένων ρούχων και υφασμάτων σε συγκεκριμένο χώρο που να διαθέτει για το σκοπό αυτό η τοπική αρχή ή έχει προσφερθεί εθελοντικά από επιχειρήσεις. Ο χώρος μπορεί να είναι σχολείο, πάρκο κλπ της κοινότητας/δήμου.</p>	<p>Τμήμα Περιβάλλοντος</p> <p>Αρχή Τοπικής Αυτοδιοίκησης</p> <p>Επιχειρήσεις</p> <p>Οργανισμοί</p>	<p>Τμήμα Περιβάλλοντος</p> <p>Αρχή Τοπικής Αυτοδιοίκησης</p>	Συνεχής δράση	ii, v

A/A	Μέτρα	Δραστηριότητες	Ομάδα - στόχος	Φορείς Υλοποίησης	Χρόνος Υλοποίησης	Συσχετισμός με ποιοτικό στόχο όπως αναφέρονται στη σελ.-31-
		Καθιέρωση εθελοντικών συνεργασιών για την διοργάνωση "παζαράκια ανταλλαγής ρούχων" πριν την έναρξη κάθε σχολικής χρονιάς.	Υπουργείο Παιδείας Τμήμα Περιβάλλοντος Μη Κερδοσκοπικοί οργανισμοί	Τμήμα Περιβάλλοντος Αρχή Τοπικής Αυτοδιοίκησης	Συνεχής δράση	ii, v
6.3	Προώθηση δημιουργίας κέντρων επισκευής και μεταπώλησης μεταχειρισμένων ρούχων και υφασμάτων	Προώθηση / Οικονομική ενίσχυση τοπικών αρχών για τη δημιουργία κέντρων επισκευής και μεταπώλησης ειδών ένδυσης και άλλων ειδών ρουχισμού μέσω του ολοκληρωμένου προγράμματος «Ορθολογική διαχείριση δημοτικών στερεών αποβλήτων μέσω δράσεων πρόληψης, μείωσης, χωριστής συλλογής και αξιοποίησης αποβλήτων».	Νοικοκυριά	Τμήμα Περιβάλλοντος Αρχή Τοπικής Αυτοδιοίκησης Μη κερδοσκοπικοί οργανισμοί	2015-2018	v
7. Ογκώδη (έπιπλα, μεγάλες οικιακές συσκευές κλπ)						
7.1	Εκστρατεία ενημέρωσης / ευαισθητοποίησης	Ενημέρωση και ευαισθητοποίηση σχετικά με τα οφέλη από την επαναχρησιμοποίηση και ορθολογική διαχείριση ογκωδών αποβλήτων μέσω: -Ενημέρωσης από πόρτα σε πόρτα -Ηλεκτρονικών εκδόσεων -Ραδιοφωνικών και τηλεοπτικών μέσων	Νοικοκυριά Δημόσιος και Ευρύτερος Δημόσιος Τομέας Επιχειρήσεις	Τμήμα Περιβάλλοντος Αρχή τοπικής Αυτοδιοίκησης	Συνεχής δράση	i

A/A	Μέτρα	Δραστηριότητες	Ομάδα - στόχος	Φορείς Υλοποίησης	Χρόνος Υλοποίησης	Συσχετισμός με ποιοτικό στόχο όπως αναφέρονται στη σελ.-31-
		-Διαλέξεων σε σχολεία και τοπικές αρχές -Εδραίωσης γραμμής επικοινωνίας				
7.2	Υποστήριξη εθελοντικών συνεργασιών	Καθιέρωση θεσμού ανταλλαγής / πώλησης καλής κατάστασης μεταχειρισμένων επίπλων από τοπικές αρχές ή/ και καταστηματάρχες ή/ και οργανισμούς. Οι τοπικές αρχές ή και άλλοι κοινωφελής οργανισμοί δύναται να οργανώνουν ανά εβδομάδα, μήνα, περιστασιακά παζαράκια ανταλλαγής / ή/και πώλησης μεταχειρισμένων επίπλων σε συγκεκριμένο χώρο που να διαθέτει για το σκοπό αυτό η τοπική αρχή ή έχει προσφερθεί εθελοντικά από επιχειρήσεις. Ο χώρος μπορεί να είναι σχολείο, πάρκο κλπ της κοινότητας/δήμου.	Τμήμα Περιβάλλοντος Αρχή Τοπικής Αυτοδιοίκησης Επιχειρήσεις Οργανισμοί Διαχειριστές αποβλήτων	Τμήμα Περιβάλλοντος Αρχή Τοπικής Αυτοδιοίκησης	Συνεχής δράση	ii, v
7.3	Πρόωθηση δημιουργίας κέντρων επισκευής και μεταπώλησης μεταχειρισμένων παιχνιδιών	Πρόωθηση / Οικονομική ενίσχυση τοπικών αρχών για τη δημιουργία κέντρων επισκευής και μεταπώλησης ογκωδών μέσω του ολοκληρωμένου προγράμματος «Ορθολογική διαχείριση δημοτικών στερεών αποβλήτων μέσω δράσεων πρόληψης, μείωσης, χωριστής συλλογής και αξιοποίησης αποβλήτων».	Νοικοκυριά	Τμήμα Περιβάλλοντος Αρχή Τοπικής Αυτοδιοίκησης Μη κερδοσκοπικοί οργανισμοί	2015-2018	ii, v
7.4	Νομοθετική ρύθμιση	Επιβολή τέλους ταφής	Αρχή τοπικής αυτοδιοίκησης	Τμήμα Περιβάλλοντος	2016	ii, iv, v
7.5	Χωροθέτηση και κατασκευή πράσινων σημείων	Η λειτουργία των πράσινων σημείων ως χώρων προδιαλογής θα συμβάλει στην επαναχρησιμοποίηση	Υπουργείο Εσωτερικών Αρχές Τοπικής Αυτοδιοίκησης	Υπουργείο Εσωτερικών Αρχές Τοπικής Αυτοδιοίκησης	2017	v

A/A	Μέτρα	Δραστηριότητες	Ομάδα - στόχος	Φορείς Υλοποίησης	Χρόνος Υλοποίησης	Συσχετισμός με ποιοτικό στόχο όπως αναφέρονται στη σελ.-31-
8. Απόβλητα εκσκαφών, κατασκευών και κατεδαφίσεων (ΑΕΚΚ)						
8.1	Εκστρατεία ενημέρωσης / ευαισθητοποίησης	<p>Ενημέρωση και ευαισθητοποίηση εμπλεκόμενων σχετικά με τα οφέλη από την ορθολογική διαχείριση αποβλήτων εκσκαφών και κατεδαφίσεων μέσω:</p> <ul style="list-style-type: none"> -Ενημέρωσης κατευθείαν σε εργολάβους -Ηλεκτρονικών εκδόσεων -Ραδιοφωνικών και τηλεοπτικών μέσων -Οργάνωσης σεμιναρίων / εργαστηρίων -Εδραίωσης γραμμής επικοινωνίας 	Ευρύ κοινό Κατασκευαστικός τομέας	Υπουργείο Εσωτερικών	Συνεχής δράση	i
8.2	Κατάρτιση εμπλεκόμενων	Ετοιμασία οδηγού καλής πρακτικής για την κατεδάφιση κτιρίων με σκοπό την απομάκρυνση όσον περισσότερων υλικών είναι εφικτό στην αρχική τους κατάσταση.	Κατασκευαστικός τομέας	Υπουργείο Εσωτερικών	2017	v

4. ΕΡΓΑΛΕΙΑ ΕΛΕΓΧΟΥ ΚΑΙ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΜΕΤΡΩΝ ΠΡΟΛΗΨΗΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑΣ ΑΠΟΒΛΗΤΩΝ

4.1. Εισαγωγή

Η ενότητα αυτή επικεντρώνεται στην αξιολόγηση των μεθοδολογιών που εφαρμόζονται για να προσδιοριστεί η απόδοση και η αξιολόγηση των μεθόδων/πρακτικών μείωσης του όγκου των αποβλήτων, που εφαρμόζονται σε μία περιοχή. Η μείωση του όγκου των αποβλήτων είναι σήμερα στην κορυφή της περιβαλλοντικής ιεραρχίας και η αρχή της πρόληψης είναι πρωταρχικής σημασίας. Παράλληλα η αξιολόγηση των πρακτικών μείωσης του όγκου των αποβλήτων αποτελεί σημαντικό αντικείμενο έρευνας αφού θα πρέπει να καθοριστεί η βέλτιστη δυνατή επιλογή. Ο έλεγχος και αξιολόγηση απαιτεί συλλογή δεδομένων και η κάθε μέθοδος που θα επιλεγεί να εφαρμοστεί έχει τις δικές τις ιδιαιτερότητες. Ο προσδιορισμός, ο έλεγχος και η αξιολόγηση των μέτρων πρόληψης είναι απαραίτητη διαδικασία λαμβάνοντας υπόψη, ότι, το αποτέλεσμα της αξιολόγησης καθορίζει σε μετέπειτα στάδιο τις διαδικασίες και ενέργειες που θα ακολουθηθούν έτσι ώστε να εξασφαλιστούν στο μέγιστο δυνατό επίπεδο τα μέτρα που θα υιοθετηθούν (για την μείωση του όγκου των αποβλήτων) σε κάθε περίπτωση. Ο βασικός σκοπός της αξιολόγησης είναι να βοηθήσει κυρίως την αρμόδια αρχή να συλλέξει υψηλής ποιότητας δεδομένα έτσι ώστε να σχεδιάσει και να προώθηση βάση των σχεδιασμών που έχει κάνει (προτεραιότητες) τις ενέργειες εκείνες που θα συμβάλουν θετικά στην μείωση του όγκου των αποβλήτων.

4.2. Γενικοί κανόνες

Η παρακολούθηση και αξιολόγηση (monitoring and evaluation) αποτελούν δύο βασικές ξεχωριστές έννοιες στις οποίες με την μεν παρακολούθηση στοχεύουμε σε λήψη πραγματικών δεδομένων ενώ με την αξιολόγηση στοχεύουμε στην ποιοτική ανάλυση της εφαρμογής μίας συγκεκριμένης μεθοδολογίας. Η παρακολούθηση προσδιορίζει δηλαδή συγκεκριμένη μέτρηση όπως τις αλλαγές στο βάρος των αποβλήτων ενώ η αξιολόγηση προσδιορίζει πόσο καλά έχει εφαρμοστεί μία μέθοδος έτσι ώστε να επιβεβαιώσει ή όχι την μέτρηση που έχει γίνει (εάν δηλαδή έχει ή όχι επιτευχθεί ο στόχος που έχει τεθεί) ή ακόμα και εάν η ομάδα πληθυσμού που έχει επιλεγεί να λάβει μέρος στο πρόγραμμα πρόληψης έχει ή όχι υιοθετήσει τις πρακτικές. Ο βασικός σκοπός της παρακολούθησης είναι συνήθως ο έλεγχος στην πρόοδο σε σχέση με τον καθορισμένο στόχο.

Υπάρχουν δύο βασικές κατηγορίες ανάλυσης των δεδομένων :

(α) Η συλλογής των δεδομένων χρησιμεύει για την αποτίμηση της αλλαγής στην συμπεριφορά των συμμετεχόντων και στην επίδραση αυτής της συμπεριφοράς στην αύξηση ή και την μείωση των παραγόμενων αποβλήτων. Δίνεται δηλαδή έμφαση στο κατά πόσο οι συμμετέχοντες στο πρόγραμμα έχουν ή όχι υιοθέτηση τέτοιες πρακτικές έτσι ώστε οι καθημερινές τους συνήθειες να επηρεάζουν θετικά ή αρνητικά την αύξηση του όγκου των αποβλήτων, και

(β) Μελέτες που έχουν είδη ολοκληρωθεί χρησιμοποιούνται ως εναλλακτικά δεδομένα για να προσδιοριστεί ο υφιστάμενος βαθμός επίδρασης σε ένα πρόγραμμα πρόληψης. Μπορεί δηλαδή να χρησιμοποιηθεί μία υφιστάμενη μελέτη ως σημείο αναφοράς για να καθοριστεί σε επόμενο στάδιο ο νέος στόχος. Για παράδειγμα μέσα από μία υφιστάμενη έκθεση μπορεί να καταγραφεί ο αριθμός των συμμετεχόντων που έχουν υιοθετήσει την πρακτική της χρήσης του ηλεκτρονικού ταχυδρομείου (ως σημείο αναφοράς) για την αλληλογραφία τους αντί να αποστέλλουν μεταξύ τους εσωτερικά σημειώματα, και στη συνέχεια να καθοριστεί ένας νέος στόχος σε αυτή την πρακτική.

Είναι πολύ σημαντικό τόσο οι ποιοτικοί όσο και οι ποσοτικοί προσδιορισμοί να συνδυάζονται μεταξύ τους με σκοπό να εξάγεται μια πιο ολοκληρωμένη εικόνα για την αύξηση ή μείωση του όγκου των αποβλήτων με σκοπό να προσδιοριστεί κατά πόσο οι πρακτικές μείωσης του όγκου των αποβλήτων είναι ή όχι αποτελεσματικές.

4.3. Μεθοδολογίες Αξιολόγησης μέτρων πρόληψης δημιουργίας αποβλήτων

Οι κυριότερες μέθοδοι που χρησιμοποιούνται σήμερα για την αξιολόγηση των πρακτικών που εφαρμόζονται για τη μείωση των όγκων των αποβλήτων συνοψίζονται στις ακόλουθες:

- I. Αυτοέλεγχοι (Self-weighing)
- II. χρήση δεδομένων από περιοδικούς ελέγχους (Use of collection round data)
- III. Χρησιμοποίηση συγκεκριμένης πιλοτικής ομάδας (Use of control and pilot group)
- IV. Έρευνες για την στάση και την συμπεριφορά των συμμετεχόντων (Attitude and behaviour surveys)
- V. Έρευνες Συμμετοχής (Participation Surveys)
- VI. Παρακολούθησης Συμμετοχής (Participation monitoring)
- VII. Ανάλυση Σύστασης (Compositional analysis)
- VIII. Συντελεστές μετατροπής, ή προσδιορισμός ποσοτήτων και η χρήση μοντέλων (Conversion factors, estimates and modelling)

- ix. Υβριδικές Μέθοδοι (Using of suite and or Hybrid of approaches)
- x. Ανάλυση δεδομένων από συγκεκριμένα σημεία πωλήσεως των προϊόντων (POS (Point of Sales) Data)

Ο προσδιορισμός, ο έλεγχος και η αξιολόγηση των μέτρων πρόληψης αποτελούν απαραίτητη διαδικασία για τους εμπλεκόμενους φορείς αφού μέσω αυτών μπορούν:

- (α) να συλλέξουν σημαντικά και υψηλής ποιότητας δεδομένα
- (β) να καθορίσουν βάσει προγραμματισμού και προτεραιοτήτων το σχεδιασμό για τις πρακτικές που θα ακολουθήσουν στην πρόληψη των αποβλήτων σε μεταγενέστερο στάδιο και να αναθεωρήσουν κατάλληλα τον υφιστάμενο σχεδιασμό τους
- (γ) να αντιληφθούν κατά πόσον τα υφιστάμενα μέτρα και πρακτικές πρόληψης δημιουργίας αποβλήτων έχουν υιοθετηθεί και ενσωματωθεί στις καθημερινές συνήθειες του πολίτη.

Στον Πίνακα 4.1 που ακολουθεί παρουσιάζονται συνοπτικά οι μεθοδολογίες που αναφέρονται πιο πάνω μαζί με τις κύριες απαιτήσεις κάθε μεθοδολογίας αντίστοιχα, ενώ στον Πίνακα 4.2 παρουσιάζονται δείκτες αποτελέσματος αξιολόγησης του προγράμματος.

Πίνακας 4.1: Συνοπτική περιγραφή μεθοδολογίας

Μέθοδος	Περιγραφή
Αυτοέλεγχος (Self-weighing)	Χρησιμοποιεί νοικοκυριά (εθελοντές) τα οποία λαμβάνουν μέρος στην μέτρηση της πρόληψης των αποβλήτων. Απαιτείτε προσδιορισμός με ζυγιστικό του/των παραγόμενου/ων αποβλήτου/των Απαιτείτε συμπλήρωση συγκεκριμένων έντυπων από τους συμμετέχοντες με τους όγκους που έχουν προσδιοριστεί
Ανάλυσης δεδομένων από περιοδικούς ελέγχους για ακριβή προσδιορισμό του όγκου των αποβλήτων (Use of collection round data)	Χρησιμοποιεί διάφορες τεχνικές ελέγχου όπως καταγραφή της αύξησης των αποβλήτων, περιοδικούς ελέγχους δεδομένων, λαμβάνοντας υπόψη την αξιολόγηση της επίδρασης μίας εκστρατείας ενημέρωσης σε σχέση με την πρόληψη.
Χρησιμοποίηση συγκεκριμένης πιλοτικής ομάδας (Use of control and pilot group)	Χρησιμοποιεί (μικρό συνήθως) δείγμα ατόμων σε επιλεγμένη συγκεκριμένη περιοχή μελέτης και γίνεται σύγκριση με άλλη περιοχή στην οποία δεν εφαρμόζεται κάποιο σχέδιο δράσης για την πρόληψη των αποβλήτων.
Έρευνα για την στάση και την συμπεριφορά συμμετεχόντων (Attitude and behaviour)	Η μέθοδος αυτή συμπεριλαμβάνει μετρήσεις, καταγραμμένες παρατηρήσεις (χρησιμοποιώντας ημερολόγια) και συνεντεύξεις σε συγκεκριμένες ομάδες πληθυσμού.

Μέθοδος	Περιγραφή
surveys)	<p>Η μέθοδος αυτή λαμβάνει υπόψη την αντίδραση που έχει ή και την αποδοχή μίας συγκεκριμένης εκστρατεία (καμπάνια) για την πρόληψη των αποβλήτων σε συγκεκριμένη ομάδα πληθυσμού.</p> <p>Η ομάδα που λαμβάνει μέρος στην έρευνα έχει προκαθοριστεί από πριν</p> <p>Διεξάγονται απλές έρευνες με σκοπό να προσδιοριστεί πχ το ποσοστό των ατόμων που επικεντρώνονται σε μία συγκεκριμένη δράση ή διεξάγεται έρευνα σε συγκεκριμένη ομάδα για να αποκαλυφθούν οι αιτίες που αντιδρά (θετικά ή αρνητικά) σε μία συγκεκριμένη εκστρατεία ενημέρωσης για την πρόληψη.</p>
<p>υνα Συμμετοχής και Παρακολούθηση Συμμετοχής (Participation Surveys and Participation monitoring)</p>	<p>Οι μεθοδολογίες αυτές έχουν αρκετά κοινά (και μίας φορές θεωρούνται ως μία μέθοδος) περιλαμβάνουν:</p> <p>(α) συγκεκριμένες ερωτήσεις για τηλεφωνικές έρευνες</p> <p>(β) στατιστικά δεδομένα από το διαδίκτυο</p> <p>(γ) καθορισμένο αριθμό συμμετεχόντων</p> <p>(δ) δημοσιευμένο υλικό και μελέτες που έχουν ολοκληρωθεί κλπ. Βασικό γνώρισμα της είναι ότι εστιάζονται σε ήδη υπάρχουσες μελέτες (outputs)</p> <p>Οι έρευνες αυτές ελέγχουν και μετρούν την αποτελεσματικότητα των κινήτρων που υπάρχουν και που δίνονται στους συμμετέχοντες. Για παράδειγμα με αυτές τις μεθόδους μπορούμε να προσδιορίσουμε κατά πόσο ήταν αποτελεσματική η χρήσης των κάδων κομποστοποίησης (οι οποίοι μπορεί να έχουν δοθεί δωρεάν από την τοπική αυτοδιοίκηση) ή κατά πόσο η χρήσης ηλεκτρονικού ταχυδρομείου έναντι συμβατικής αλληλογραφίας είχε ικανοποιητικό αποτέλεσμα στην πρόληψη της δημιουργίας των αποβλήτων.</p>
<p>Ανάλυση σύστασης αποβλήτων (Compositional analysis)</p>	<p>Γίνεται ανάλυση μίας αρχικής σύστασης των αποβλήτων με σκοπό να προσδιοριστεί</p> <p>(α) το είδος (ποιοτικά και ποσοτικά) και οι κατηγορίες των αποβλήτων που υπάρχουν</p> <p>(β) κατά πόσο οι δράσεις ή οι ενέργειες για την πρόληψη των αποβλήτων είχαν αποτέλεσμα και μείωσαν τις ποσότητες των παραγόμενων αποβλήτων.</p> <p>Συστήνεται να γίνεται ανάλυση στην σύσταση των αποβλήτων τόσο πριν όσο και μετά από την ολοκλήρωση μίας εκστρατείας ενημέρωσης.</p>
<p>Συντελεστές μετατροπής, προσδιορισμός και χρήσης μοντέλων (Conversion factors, estimates and modelling)</p>	<p>Χρησιμοποιούνται δείκτες μετατροπής, μοντέλα, για να προσδιοριστούν συγκεκριμένες ποσότητες από τη δημιουργία του όγκου αποβλήτων.</p>
<p>Υβριδικές Μέθοδοι (Using of suite and or Hybrid of approaches)</p>	<p>Χρησιμοποιείται συνδυασμός από διάφορες τεχνικές για το έλεγχο και αξιολόγηση των μεθοδολογιών πρόληψης λαμβάνοντας υπόψη κανόνες καλής πρακτικής ή εφαρμόζοντας εβδομαδιαίες δράσεις</p>

Μέθοδος	Περιγραφή
	<p>ενημέρωσης</p>
<p>Ανάλυση δεδομένων από συγκεκριμένα σημεία πωλήσεως των προϊόντων (POS (Point of Sales) Data)</p>	<p>Η μέθοδος αυτή αναφέρεται συνήθως σε μέτρηση της απόδοσης μίας εκστρατείας πρόληψης των όγκων των αποβλήτων κυρίως σε υπεραγορές. Και δίνει έμφαση σε συγκεκριμένα προϊόντα και όχι στο σύνολο των προϊόντων.</p> <p>Η μέθοδος αυτή απαιτεί την επιλογή του προϊόντος από πριν.</p> <p>Κλασικό παράδειγμα της μεθόδου αυτής είναι ο προσδιορισμός της επαναχρησιμοποίησης δοχείων για συγκεκριμένη χρήση όπως είναι το υγρό σαπουνι (κατά πόσο δηλαδή οι καταναλωτές επιλέγουν να προμηθεύονται προϊόντα που ξαναγεμίζουν – refill products).</p>

Πίνακας 4.2: Ενδεικτικοί δείκτες αποτελέσματος προγράμματος πρόληψης δημιουργίας αποβλήτων

A/A	Περιγραφή στόχου	Δείκτης αποτελέσματος – περιβαλλοντικός	μονάδα
1	Αλλαγή καταναλωτικών συνηθειών που σχετίζονται με την παραγωγή αποβλήτων	<p>μέγεθος πληθυσμού που γνωρίζει θέματα σχετικά με οικολογική κατανάλωση</p> <p>αποτελέσματα δημοσκόπησης για τη συμπεριφορά σε δράσεις πρόληψης της δημιουργίας αποβλήτων (π.χ. οικιακή κομποστοποίηση)</p> <p>έρευνα σε δείγμα πληθυσμού για τη διαπίστωση σχετικά με τη γνώση των δράσεων πρόληψης δημιουργίας αποβλήτων</p>	<p>ποσοστό</p> <p>μέγεθος (πολύ, λίγο)</p>
2	Μείωση παραγωγής βιοαποδομήσιμα αποβλήτων	<p>ποσότητα βιοαποικοδομήσιμων αποβλήτων που οδηγήθηκαν προς ταφή / κάτοικο το έτος</p> <p>παραγωγή βιοαποικοδομήσιμων αποβλήτων ανά κάτοικο ανά έτος</p> <p>παραγόμενη ποσότητα βιομηχανικών βιοαποδομήσιμων αποβλήτων που κομποστοποιήθηκαν</p>	<p>κιλά / κάτοικο έτος</p>
3	Πρώθηση της επαναχρησιμοποίησης	<p>ποσότητα υλικών που διατέθηκαν ξανά μέσα στην αγορά (ΗΗΕ, ρούχα, έπιπλα)</p> <p>εξέλιξη της αποκατάστασης ηλεκτρικού, ηλεκτρονικού εξοπλισμού, ρουχισμού, επίπλων, παιχνιδιών στα κέντρα επισκευής και μεταπώλησης από τη λειτουργία τους</p>	<p>αριθμός τεμαχίων</p> <p>ποσοστό</p>
4	Μείωση οργανικών αποβλήτων από την ταφή	<p>ποσότητα οργανικών αποβλήτων που συλλέχθηκαν χωριστά</p> <p>αριθμός νοικοκυριών που συμμετέχουν σε πρόγραμμα οικιακής κομποστοποίησης σε σχέση με το σύνολο των νοικοκυριών</p>	<p>τόνοι / έτος</p> <p>ποσοστό</p>
5	Μείωση παραγωγής επικίνδυνων αποβλήτων	<p>ποσότητα επικίνδυνων αποβλήτων που συλλέχθηκαν χωριστά</p> <p>ποιοτική σύσταση δημοτικών αποβλήτων</p>	<p>τόνοι / έτος</p> <p>ποσοστό</p>

5. ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΟ ΧΡΟΝΟΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

Το παρόν Εθνικό Πρόγραμμα Πρόληψης Δημιουργίας Αποβλήτων 2015-2021 είναι το πρώτο πρόγραμμα που καταρτίζεται στην επικράτεια της Κυπριακής Δημοκρατίας. Σκοπός του προγράμματος είναι η αποσύνδεση της σχέσης μεταξύ οικονομικής ανάπτυξης και περιβαλλοντικών επιπτώσεων που συνδέονται με την παραγωγή αποβλήτων. Το πρόγραμμα θέτει ως γενικούς ποιοτικούς στόχους:

- i. αλλαγή καταναλωτικών συνηθειών που σχετίζονται με την παραγωγή αποβλήτων
- ii. μείωση παραγωγής σε συγκεκριμένα ρεύματα αποβλήτων όπως:
- iii. μείωση οργανικών αποβλήτων από την ταφή
- iv. μείωση της παραγωγής επικίνδυνων αποβλήτων
- v. προώθηση της επαναχρησιμοποίησης

Στο παρόν πρόγραμμα δεν καθορίζονται ποσοτικοί στόχοι λόγω της μη ύπαρξης δεδομένων και επομένως ούτε χρονοδιαγράμματα. Εντούτοις, ο κανονισμός προνοεί όπως τα μέτρα παρακολουθούνται και αξιολογούνται σε ετήσια βάση με τη χρήση κατάλληλων δεικτών. Στόχος να αξιολογείται η πρόοδος του προγράμματος και να συλλέγονται δεδομένα που θα βοηθήσουν την αρμόδια αρχή να θέσει ρεαλιστικούς στόχους είτε κατά τη διάρκεια εφαρμογής του προγράμματος, εφόσον κριθεί αναγκαίο, είτε με την πάροδο της εξαετίας, κατά την αναθεώρησή του.

Αναλυτικό, ενδεικτικό, χρονοδιάγραμμα υλοποίησης των προνοιών του συγκεκριμένου Προγράμματος, παρουσιάζεται στον Πίνακα 5.1 που ακολουθεί.

Πίνακας 5.1: Χρονοδιάγραμμα Προγράμματος

Μέτρα	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Συναντήσεις: <ul style="list-style-type: none"> ✚ Αρχή Τοπικής Αυτοδιοίκησης ✚ Δημόσιος και ευρύτερος δημόσιος τομέας 	✓	✓					
Δημιουργία εργαλείου υποβολής και συλλογής πληροφοριών		✓					
Σχεδιασμός εκπαιδευτικού προγράμματος προς <ul style="list-style-type: none"> ✚ τοπικές αρχές ✚ δημόσιο ευρύτερο δημόσιο τομέα ✚ επιχειρήσεις 	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Νομοθετικά μέτρα: <ul style="list-style-type: none"> ✚ τέλη ταφής ✚ Χωριστή συλλογή οργανικών 	✓	✓					
Οικονομικά μέτρα και κίνητρα: <ul style="list-style-type: none"> ✚ μέτρα μείωσης χρήσης πλαστικής σακούλας ✚ διευρυμένη ευθύνη παραγωγού για χαρτί 		✓	✓				
Εφαρμογή μέτρων προγράμματος	όπως αναφέρεται στην ενότητα του παρόντος προγράμματος						
Αξιολόγηση μέτρων		✓	✓	✓	✓	✓	✓
Αξιολόγηση προγράμματος			✓			✓	